

מהדורת 'קדן טלל ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ יום כיפור ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

אפילו ברגע האחרון
אפשר לזכות לטהרה
אוצר פניני החסידות

יום כיפור באמצע השנה
נציין אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

כפרת עוונות החמורים
בכח לימוד תורה
מילוא הדת'א

תקנת השבין | אחר שמע הבת קול 'שובו בנים שובבים' ביום הפפורים שחל להיות בשבת

ייטב פנים | ביום הפפורים שחל בשבת נמחלין אפילו עונות חמורים

מקור ברוך | מעלתו העצומה של יום הפפורים שחל בשבת

נעם מגדים | על האדם לקדש רצונותיו ותשוקותיו טרם יום הקדוש עד כדי כך שאכילת ערב יום פפור תהא עליו פענוי

לקוטי שיחות | מעלת התשובה עילאה דיום פפור כפולה ומכפלת כאשר חל בשבת

פני מנחם | כח יום הפפורים ושבת קדש מסייע לאדם לפטר מעצמו את עניני עם הארץ שבקרבו

זכותא דאברהם | יש לזכר שעקר הפנה בעשיית הפפורות לשוב בתשובה

מגן אברהם | שחיטת העוף רומז על הפשטת האדם מפל התאוות הגשמיות ב מאור עינים | אכילת ערב יום פפור מעלה את אכילות הרשות של כל השנה ב מגן דוד | סגלת אכילת ערב יום פפור לתקן עונות שאין עליהם תשובה

אמרי נעם | אכילה בקדשה בערב יו"כ מועילה לקדשות התפלה ביום פפור

לקוטי שיחות | מנהגו של הגה"ק רבי לוי יצחק שניאורסון זיע"א לאכל בשתי ידיים בערב יום פפור

מגן אברהם | יש להיות בשמחה גדולה

לב שמחה | בערב יום פפור גם יוצאת בת קול 'לך אכול בשמחה לחמך'

מאמר מרדכי | חשיבות אמירת תהלים בערב יום פפור

עטרת ישועה | ערב יום פפור מסגל לפעלת ישועה

שמועת יצחק | אפלו ברגע האחרון אפשר לזכות לטהרה

דברי חיים | בערב יו"כ סמוך לעת ערב נתבטל כמעט כח התאוות והחמירות והכל מתעוררים לתשובה במסירות נפש

לקוטי שיחות | מכרכים הבנים פיון שיש לכל יהודי כח כהן גדול

אמרי פנחס | קדם כל נדרי יורד אור גדול

שער יששכר | נשמות הצדיקים באים בעת אמירת כל נדרי

דברי יואל | על ידי דמעות מעמק הלב מעלים את הניצוצות הקדושים הבאים להשתתף עמו בתפלות

מחשוף הלכן | תקון הוצאת ספר תורה בליל יום פפור וקנייתו בממון רב

נתיבות שלום | סדרי התקון בערב יום הקדוש - ענינים סגליים לטהרה מפל סגני הפגמים

לב שמחה | מכרכים שהחינו פיון שנעשים בריה חדשה

בני יששכר | יום פפור מכנה יום הקדוש על היותו נעלם ונסתר

אוהב ישראל | בראש השנה מתחיל האור ובוים פפור מגיעים לכתר שהוא ישועת ישראל

פנסת דוד | יום הקדוש הוא מתנה שתהיה היכלת ביד האדם לעשות מתאה על יצרו הרע

פתוחי חותם | רמז שיש להרבות בבכיה

דברי שמואל | הבכיה תהיה מתוך שמחה על הזכיה לשוב ולהתקרב

תפארת שמואל | בכיה מתמת שברון לב ותשובה מרב הקדשה

דרשות חתם סופר | תענית יום פפור אינה לענוי וצער אלא קדשה ודבקות במלאכי השרת

מגן אברהם | על ידי פיסופין לקדושה לא יהיה האדם רעב

שפע חיים | המנהג לנגן בפיוטים בימים הנוצאים פיון שגם התשובה צריכה להיות מתוך שמחה והודיה

פרי צדיק | אישי כהן גדול מלשון אש

קדשת לוי | פנת ההשתחויה להגיע למדרגת אין

לקוטי הלכות | על ידי הזכרת סדר העבודה ממשיר כל יחיד על עצמו קדשת קדש הקדשים

ישמח משה | לבישת קיטל כדמיון העמידה לפני בית דין של מעלה

מאור ושמש | יפשפש במעשיו עד שיזכה שיאיר על נפשו נעם תשוקת האור העליון

באר משה | תוכחת מוסר מעמקי לב על ירידת הדורות

לקוטי תורה | התשובה היא החזרת פנים בפנים להיות פנימיות רצונו והפצו בתורת ה' ומצותיו בשמחה ובטוב לבב

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים | בדרותינו יש לצרף אל התשובה קבלת יסורים בשמחה

בית אברהם | הבושה הגדולה מחמת עשיית העברה

רביד הזהב | השמעת הקטרוג בשמים היא רק על מצות התשובה שתצא מקר

חומת אריאל | בכל עברה יש בה עצמה למוד זכות

שער יששכר | הקב"ה נועל עצמו עם כל אדם מישראל בעת זו

בית אברהם | חוזרים בנעימה על כל פסוקי התשובה לרמז שיש להוציא לפעל כל הקבלות הטובות

דרך אמונה | צועקים בקול רם פיון שהוא עת סלוק השכינה וע"י ההתעוררות המרבה והעזקה מתקשרים בה

אזור אליהו | התקיעה בעת נעימה - לקבע בתוככי הלב בחזק את מסירות נפשנו

טל חיים | כל אדם מחיב להתנדות על חטאים חמורים פיון שיתכן ונקשל בשמירת העינים

אמרי יהודה | באור ועל חטאים שאנו חביבים עליהם'

תפארת שלמה | כפמה יעברו וכמה יבראו - כפמה יתעברו ויפקדו בנרע של קנמא

תורת אמת | הסעודה היא מצד השמחה העצומה של בני ישראל

שם משמואל | המשכת הטהרה לתוככי הלב גורמת שמחה

תפארת שמואל | הצפנת כל הבכיות מיום הקדוש לכל השנה

מגיד מישורים | זהר הלבנונית שמתגלה ביום הפפורים מאיר עד יום ראשון של חג ואין העונות נחשבוין

אמרי פנחס | שלושה ימים אחר יוה"כ לא שמע מה שמדברים אליו

מחשוף הלכן | רמז על התעסקות במצות ספה ולולב אחר עשיית תשובה כראוי ביום הפפורים

מנוחה וקדשה | טעמי מצות אכילה בערב יום הפפורים

דרושי הצ"ח | בזמן הזה הקב"ה בעצמו הוא הכהן המכפר

אהבת ציון | ביום הפפורים הקב"ה דן בכבודו ובעצמו

אוצרות רבי אייזיק חבר | הכנת האדם ליום פפורים על ידי חרטה גדולה וקבלה לעתיד

דרשות כתב סופר | תפלות ראש השנה ויום הפפורים נענות אף שבכל השנה מתפללים בלא פונה

באר שמואל | עצומו של יום מכפר כי מיום זה מוכח שרצונם של ישראל לעשות רצון ה'

בית הלוי | על ידי התשובה ביום הפפורים מתבטלים התשוקות הרעות

מנחת אלימלך | כח קדשת יום הפפורים שלא יחטאו להבא

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

יום כפור

יום הכפורים שחל בשבת

תקנת השבין

רבי צדוק הכהן מלבלין זיע"א
אחר שמע הבת קול 'שובו בנים שובבים'
ביום הכפורים שחל להיות בשבת

בת קול יוצא בכל יום שובו וכו', ההרהורי תשובה שנופלים בלב כל אדם מי שזוכה להיות לכבו פנוי לשמוע אותו קול המעוררו וכו'. וכפי הירושלמי דתגיגה (פ"ב ה"א), וכן הוא במדרש רות (ו ד) וקהלת (קה"ר ז טז), והובא גם בן בתוספות תגיגה (טו), דאחר שמע בת קול זה מאחורי בית קדשי קדשים ביום הכפורים שחל בשבת.

עקר ההרהורי תשובה מכת הבת קול הוא ביום הכפורים

נראה דעקר תקף התעוררות זה הוא ביום הכפורים, דאז הוא ההתעוררות הכללית לכבות דבני ישראל, דכמעט אין אחד מישראל שלא יעלה בלבו אז איזה הרהור תשובה בלבו, והוא מאותו הקול שובו וגו' המפוצץ ויוצא מסוף עולם ועד סופו ונשמע לכל הלבבות מבני ישראל אשר לא נטמעו עדין בין העמים לגמרי.

דאפילו אחר שנגזר עליו חוץ וכו', מפל מקום שמע הבת קול, ולא לחנם שמעו, והינו שגם הוא התעורר, אלא שלבו התעורר לחשוב כי חטא כל כך עד שאין התשובה מועלת לו עוד ומן השמים פותחין לבא להטמא על ידי השמיעה דחונן מאחר וכו'.

ביום הכפורים שחל בשבת ההתעוררות בלבבות ישראל היא ביתר שאת

ויום הכפורים שחל בשבת – אז האתעוררות ביתר שאת תקף ועז, על כן אז הגיע הבת קול גם לאחר, ומבית קדשי קדשים ששם הוא מקום הכפרה והסליחה לכל ישראל בכניסת כהן גדול לפני ולפנים וכו'.

ואף על פי שבת קול המעורר לתשובה יוצא בכל יום, וכל שכן בעשרת ימי תשובה, וכל שכן בשבת, וכל שכן ביום הכפורים, לא הגיע עדין שעת אתעוררות ללב אחר, שנדחה כל כך, עד יום הכפורים שחל בשבת, וגם זה כשרכב אחורי בית קדשי קדשים, שהמקום גורם גם כן להכניס קצת קדשה בלב ואיזה הרהור תשובה (אות י):

ייטב פנים

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א
ביום הכפורים שחל בשבת נמחלין
אפילו עונות חמורים

בעמדי במקלות ביום הכפורים שחל בשבת עניתי ואמרתי על פי דברי הטו"ז ריש הלכות שבת לפרש מאמרם כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובר עבודה זרה וכו' מוחלין לו כל עונותיו, ודאי מיירי ששב מחטאו, אלא דיש עברות חמורות דתשובה ויום הכפורים תולה בו, ועל ידי שמירות שבת מכפר מיד.

וזהו שגאמר 'כי ביום הזה' דייקא שחל בשבת ושניהם חזו לאיצטרופי, על כן יכפר עליכם מכל חטאתיכם' דייקא, אפילו פרות ומיתות בית דין, 'לפני הנה' רחמים בלא יסורים, 'תטהרו' לגמרי, וזהו:

מקור ברוך

רבי ברוך מסערט זיע"א

מעלתו העצומה של יום הכפורים שחל בשבת

יום הכפורים החל בשבת הוא דבר גדול, כפי ששמעתי מהרב הצדיק מב"ד זיע"ע שאמר על הגמרא הנ"ל 'מעלה עליו הכתוב פאלו נעשה שתף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית' (שבת ט"ז), ולשתף כל השערים פתוחים.

וכן אמר פעם אבי אדוני מורי ורבי הקדוש זיע"א: כאשר יום הכפורים חל בשבת יותר קל לפעל ושועות, כי פוגשים בידיד נאמן – הוא השבת קדש – הממליץ טוב על שומרי וזוכרי:

נעם מגדים

רבי אליעזר מטרינוב זיע"א

על האדם לקדש רצונותיו ותשוקותיו
טרם יום הקדוש עד כדי כך שאכילת
ערב יום כפור תהא עליו כענוי

ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב כו' תשבתו שבתכם' (ויקרא כג לב) וכו'. דהתורה הקדושה הזהירה ולקדשה דעת את האדם איך יקדש עצמו קודם יום הכפורים, שיראה שיהיה כל

תשוקתו וקפצו רק לעבודת ה', ויהיה שמח מאד בעבודת ה' פעל כל הון, וישבע מעבודת ה' כמו מפל מעדנים.

כמאמר הכתוב 'כמו חלב ודבש תשבע נפשי ושפתי רננות יהלל פי' (תהלים סג ט), ששבע מהלול ושפתי רננות כמו מחלב ודבש, ועסקי עולם אכילה ושתייה ודומיהן יהיה בעיניו למשא כבוד ולא יעשהו רק כמכרח, כמו שאמרו (נדרים ב:) על רבי אלעזר ודומה כמו שפפאו שד.

וזהו פונת הכתוב, שתקדש עצמו כל כך, עד כשיבא ערב יום הכפורים שאינו בענוי, רק לאכול לשבעה, יהיה האכילה אצלו כענוי, כי כל תשוקותיו יהיה רק לעבוד ה'.

על האדם לחוש תענוג מהחמשה ענויים ומעבודת התפלה ביום הקדוש כענוי שבת

וזהו 'ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש', שהאכילה יהיה אצלך כענוי. והפוך, הענוי ביום הכפורים לשם ה' וכל עבודותיו תפלה הקדושה, יערב לך יותר מפל עדון. וזהו 'מערב עד ערב', הינו של יום הכפורים, יהיה אצלך ענג כמו ענג שבת, וזהו 'תשבתו שבתכם', שיהיה לך הענוי כשבתה דשבת. כן נראה לי פרוש הכתוב בדרך מוסר השפל.

אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלו - יום הכפורים שחל בשבת

ובזה פרשנו אמרם ו'ל (שבת קיח): אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין. והנה עינינו רואות דאנחנו שומרי שבת, ומדוע לא בא כן ישי גם תמול גם היום.

אמנם הפונה הוא על שבת ויום הכפורים, דשניהם נקראים שבת, וכשחל יום הכפורים בשבת אזי אי אפשר לקיים שניהם, שזה מצותו בענוי וזה מצותו בענג, ואיך יתקיימו שניהם.

ובאמת יום הכפורים דוחה שבת, אבל בצדיק גמור שכל ענוגו עבודת ה' אזי מקיים ביום הכפורים גם ענג, שמתענג על ה' בעבודתו הקדושה בתפלת היום ושירות ותשבחות, ויערב לו זה מנפת צוף וכל טעם שזוכה לעבוד המלך העליון ולקיים מצותיו בחמש ענויין וכל חובת היום, הרי האיש הקדוש הזה מקיים שפיר שניהם, שבת ויום כפור.

שכח השבת ויום הכפורים כשהם יחד יכול ביותר לסייע לזה. וזהו עם הארץ מתר לנוחרו וכו', שבלח יום הכפורים שחל בשבת מקרעין ממנו העם - ארצות ומתירין מה שנקשר ונאסר בעברה.

הבית ישראל ו"ל היה רגיל לומר שלכל אחד יש בקרבו בחינת עם הארץ ובחינת גוי, והאדם יכול לפטר ה'עם הארץ' שיש בעצמו, 'עם הארץ' הפונה הן בתורה והן במדות ובשאר עניני ההדוה, וכמו שכתב ברמב"ם שאינו דומה להתנהגות של תלמיד חכם להתנהגות של אחרים, וכדאי תא בגמרא (ב"ב נז:) שיש שלחן של עם הארץ, מטה של עם הארץ, והזמן מסייע לאדם לישוב הליכותיו בדברים אלו (עשיית השני'ד):

לשונות של אור

ערב יום כפור

זכותא דאברהם

רבי אברהם מפוריסוב זיע"א

יש לזכר שעקר הכונה בעשיית הכפרות לשוב בתשובה

העקר בכפרות, שהעולם נוהרים הרבה, ושזוכחים העקר - דתלוי בתשובה והיא דגמת הקרבן:

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

שחיטת העוף רומז על הפשט האדם מכל התאוות הגשמיות

וע"ז מרמז שחיטת הגבר שבערב יום כפור, שהוא שחיטת הושט והקנה וכו', שישבר ויבטל ויסיר ממנו כל התאוות הגשמיות שמצד הושט:

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטטרנוביל זיע"א

אכילת ערב יום כפור מעלה את אכילת הרשות של כל השנה

ועל ידי זה שיש פעם אחת מצוה באכילה חיצונית היא, עי"ז יש עליה לכל אכילות חיצוניות לכל השנה (פרשת אמור):

מיד (סנהדרין לח), ובלשון המשנה הכל מוכן לסעודה (אבות פ"ג מ"ט).

ועל פי זה מוכן, שבאשר ערב יום הכפורים חל להיות בערב שבת - מדגש עוד יותר העלוי הנ"ל דאכילה ושתיה בערב יום הכפורים, כל האוכל ושותה בתשיעי כו' פאלו התענה בתשיעי ועשירי, שפן אז ישנה כבר טעמימה דשבת, ובשנה זו - דיום הכפורים - שבת שבתון - שחל להיות בשבת, ויתרה מזו - שאז הכל מוכן לסעודה.

ועוד נקדה בדבר: שבת היא מעין יום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

ועל אחת כמה וכמה יום הכפורים שחל להיות בשבת, שגם יום הכפורים הוא מעין הגלוי דלעתיד לבא. וזה מחזק עוד יותר את העבודה כעת מעין וטעמימה דהגלוי וסעודה דלעתיד לבא שאז תהיה שלמות החבור דמעלת הגשמיות ומעלת הרוחניות - הסעודה דלזמן וזמן הבר, בגשמיות וברוחניות גם יחד, כנ"ל (התועודיות תש"א ח"א עמ' 75):

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

כח יום הכפורים ושבת קדש מסייע לאדם לפטר מעצמו את עניני עם הארץ שבקרבו

אינא בגמרא (פסחים מט:) עם הארץ מתר לנוחרו ביום הכפורים שחל להיות בשבת וכו'. ויתכן לומר, על פי מה דאיתא מהאר"י הקדוש באור ענין ל"ו כרתות שבתורה, שיש ל"ו קשרים שבני ישראל קשורים בהשם יתברך, ואם חס ושלום עוברים על אסור כרת נקרע ומתנתק אחד הקשרים.

עוד איתא מהאר"י הקדוש, שאפלו בשאר עברות אם הוא אדוק ומזולל בעברה התר ונפתח הקשר, וזהו שאמרו (יומא פו:) עבר אדם עברה וישנה בה התרה לו, וכמו כן להפך באשר מתחזקים בדברים שבקדשה מוסיפים להתקשר בזה להשם יתברך. ועל דבר אסור אמרו בגמרא (ע"ז ה) כל העובר עברה אחת בעולם הזה מלפפתו וכו' קשוטה בו ככלב.

וכח השבת וכח יום הכפורים מסייעים להתיר הקשר של העברה, הקשר של העם הארץ, ולכן נקטו ביום הכפורים שחל להיות בשבת, שלגבי מלאכה באמת אין נפקא מנה בין שבת דעלמא ליום הכפורים שחל להיות בשבת, רק הפונה

ומדרגה זה גדולה היא מאד שיהיה כל חפץ האדם ותשוקתו בעבודת ה' עד שיתענג מזה כמו מכל ענג ועדו, ואם היו כל ישראל בבחינת קדשה זו בודאי היה בן דוד בא בלי אחור.

וזהו פונת אמרם ו"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות, הינו שני שבתות בבת אחת, שבת ויום כפור שחל בו, ויתקמו אצלם שניהם כאמור לעיל, בודאי מיד היו נגאלים במהרה בימינו אמן סלה (פרשת אמור):

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מעלת התשובה עילאה דיום כפור כפולה ומכפלת כאשר חל בשבת

יום הכפורים נקרא 'שבת שבתון' (ויקרא טו לא). ומזה מוכן שהענינים דיום הכפורים נמצאים בהדגשה יתרה באשר קביעותו - ימי השבוע - ביום השבת קדש.

ובעבודת ה' ביום הכפורים ישנה שלמות העבודה דתשובה עילאה - למעלה מתשובה עילאה כפי שהיא בעשרת ימי תשובה בכלל. ועל פי הדיוע שביום השבת - אותיות 'תשב' - ישנה גם העבודה דתשובה עילאה. נמצא שבקביעות שנה זו, כשיום הכפורים חל להיות בשבת, מתוספת שלמות יתרה בעבודה דתשובה עילאה.

ובכפרטיות יותר: בקביעות שנה זו ישנו החבור של שתי המעלות של שבת ושל יום הכפורים: המעלה דענג העצמי הבא במרגש בשבת - על ידי האכילה ושתיה בכל השנים, ובשנה זו יש לומר שנה נמשך על ידי היום עצמו, והמעלה דענג הבלתי מרגש דיום הכפורים - שאסור באכילה ושתיה.

בערב יום כפור שחל בערב שבת ישנה בחינה של טעמימה מלעתיד לבוא

ועל דרך זה מוכנת גם מעלת ערב יום הכפורים בשנה זו, שהיא גם ערב שבת: ערב שבת הוא הכנה לשבת, מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת (ע"ז ג), עד שבערב שבת ישנה כבר הטעמימה - טועמייה חיים וכו' - של כל תבשיל ותבשיל של שבת (שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת).

ויתירה מזו: בערב שבת - יום הששי למעשה בראשית - היה יום בריאת אדם הראשון, כדי שיכנס לסעודה

מגן דוד

רבי דוד מטאלנא זיע"א

סגלת אכילת ערב יום כפור לתקן עונות שאין עליהם תשובה

איתא בספר מאור עינים וכו', שהפרוש של אינם שבים הוא שאין מועיל להם כמעט מכפר גם על עונות שאין מועיל להם כמעט תשובה מפני חמרתם, כמו חטא אונן וכדומה. אכן עשר הפפרה לעזו זה היא סעודת ערב יום כפור:

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

אכילה בקדשה בערב יו"כ מועילה לקדשת התפלה ביום כפור

ומי שאוכל ביום הזה בקדשה נפלאה, אז זוכה ביום הקדוש להתפלל חמשה תפלות בקדשה גדולה, שהוא ה' קליו פנימאין:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א

מנהגו של הגה"ק רבי לוי יצחק שניארסון זיע"א לאכל בשתי ידים בערב יום כפור

ומפני גדל מעלת האכילה ושתיה דערב יוה"כ וכו' מצינו אצל הגזהרים במשך כל השנה לאכל ביד אחד בלבד, שבערב יוה"כ היו מהדרים לאכל בשתי ידים דוקא, כפי שראיתי אצל אאמו"ר (התועדויות תשמ"ה ח"א עמ' 159):

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

יש להיות בשמחה גדולה

בערב יום כפור צריכים ג"כ להיות בשמחה גדולה:

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

בערב יום כפור גם יוצאת בת קול לך אכול בשמחה לחמך

במוציאי יום כפור איתא בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך וגו' כי כבר רצה האלקים את מעשיך, ויש לומר שגם בערב יום כפור יש מעין זה:

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

חשיבות אמירת תהלים בערב יום כפור

טוב לומר תהלים בפורים ושמחת תורה – וכן בערב יום הכפורים, כי אז טרודים העולם ושוכחים לומר, וחשוב מאד בשמים לומר תהלים באותו הימים:

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

ערב יום כפור מסגל לפעלת ישועה

כאן אחי יוסף בעריו"כ לעת ערב שאז נתיחד יסוד מלכות וכו', ולא יכול להתאפק לכל הנצבים עליו הינו שאז לא יכול צדיק הדור להתאפק לכל הנצבים והמסתופפים בצלו ונשענים עליו להושיע לו בטובת הגשמיית:

שמועת יצחק

רבי יצחק מנוארקא זיע"א

אפלו ברגע האחרון אפשר לזכות לטהרה

לפני ה' תטהרו, אפלו ברגע האחרונה לפני יום הכפורים שהוא בבחינת 'לפני ה', אפשר לזכות לטהרה:

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

בערב יו"כ סמוך לעת ערב נתבטל כמעט כח התאוות והחמירות והכל מתעוררים לתשובה במסירות נפש

בערב יום הכפורים סמוך לעת ערב אפלו פחותי ערך מעוררים למאד במסירות נפש לה' בתשובה, כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחמיר ואז נפקחו עיני אדם ורואה האיד סר מז הדרך הישר:

ברכת הבנים

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מברכים הבנים כיון שיש לכל יהודי כח כהן גדול

בערב יום הכפורים, כאשר כל יהודי הוא כדגמת כהן גדול – מברכים את הבנים וכו"ב בברכת הבנים:

כל נדרי

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

קדם כל נדרי יורד אור גדול

קודם כל נדרי יורד אור גדול מלמעלה וכל המלאכים והנשמות ירדו ממקומן ואין שום מקום שיוכל לסבל אותם ולהלבישם, רק מתלבשים בדמעה שאנו מורידין לפני ה':

שיעור ישיטכר

רבי חיים אלעזר ממז'יקאטש זיע"א

נשמות הצדיקים באים בעת אמירת כל נדרי

כי כליל כל נדרי באים הנשמות לבית הכנסת או לבית המדרש לתקן נפשותם או לסייע לתפלותינו:

דברי יואל

רבי יואל מפאטמר זיע"א

על ידי דמעות מעמק הלב מעלים את הניצוצות הקדושים הבאים להשתתף עמנו בתפלות

יירדע מה שהיה רגיל ק"ז זלה"ה הישמח משה לומר, שבשעה שבני מתקבצין בבתי כנסיות להתפלל, אז באים גם הניצוצות הקדושים לשם, ואלו היו לנו עינים פתוחות היינו רואים היאך שהם מתחננים אלינו שנעלה אותם לשרשם, ובמה יש להם עליה, רק בדמעות ישראל היוצאים מעמקא דליבא באמת בזה יכולים להעלותם (דרשה לכל נדרי):

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תקון הוצאת ספר תורה בליל יום כפור וקנייתו בממון רב

ערב יום הכפורים שמוציאין ספר תורה ואומרים עליו 'כל נדרי', ובמקום שמוכרין ספר תורה למוציאו בעת ההיא טוב לקנות אותו אפלו בממון הרבה, כי נטילת ספר תורה בעת ההיא יש בה תקון גדול לעובר על נדרים ושבועות ולפוגם באות ברית:

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

סדרי התקון בערב יום הקדוש - ענינים סגליים לטהרה מפל סוגי הפגמים

פֶּתַר מְלֻכּוֹתָיו ית', שְׁעֵי גְדֻלַּת הַכְּסִיפָה וְהַתְּשׁוּקָה שֵׁשׁ לוֹ אִזְּ לַהֲשִׁיט' לֹא יִהְיֶה רָעַב לְאָכֹל כָּלֵל:

נגונים

שפעת חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א
המנהג לנגן בפיוטים בימים הנוראים
כיון שגם התשובה צריכה להיות מתוך
שמחה והודיה

גם כשמתפללים לפני השי"ת בלב נשבר
ונדכה מתוך התבוננות על המרחק
העצום בינינו לצד הקדשה ועל השגתנו
הקלושה ביהדות, צריכים בסוף התפלה
לזמר את הקדוש ולהתחזק בשמחה שלכל
הפחות זכינו להתפלל אל השי"ת מקרב הלב:

עבודת הפה גדול

פרי צדיק

רבי צדוק מלובלין זיע"א
'אישי כהן גדול' מלשון אש

ומטעם זה נקרא הכהן גדול בכל סדר
היום 'אישי כהן גדול', שהוא
מלשון אש, שאז היה הכהן גדול אש אכלה
אש נשמתא בלא גופא:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
כונת ההשתחויה להגיע למדרגת אין

ידוע שיוה"כ אינו מכפר רק עד שיכנס
עצמו לגדר האין, שיאמר אני ומה
שיש לי וכל הכחות שלי הכל הוא להבורא
ית', ואז מדבק עצמו במדת אין. ואפשר
שזהו כונת השתחויה של יוה"כ של כה"ג
במדישי קדשים, שבשעה שהשתחוה היה
מבונן שכל מה שיש בו הכל להבוב"ה,
ושם יחליפו פה:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

על ידי הזכרת סדר העבודה ממשיך
כל יחיד על עצמו קדשת קדש הקדשים
ע"י התענית של יוה"כ וע"י התפלות
שמזכירין סדר העבודה של יוה"כ,
שנחשב כאלו עשינו כל העבודה בביהמ"ק
בבית קדש קדשים, ע"ז אנו ממשיכין על
עצמנו איזה קדשה משם מבחינת קדש
קדשים:

בכיה

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
רמז שיש להרבות בבכיה

כ"י ביום ה'זה יכפר ר"ת 'בכיה', שצריך
להרבות בבכיה, ועקר קבלת התשובה
היא הבכיה, כי כל השערים ננעלו חוץ
משערי דמעה:

דברי שמואל

רבי שמואל טימבלקא מניקלשבורג זיע"א
הבכיה תהיה מתוך שמחה על הזכיה
לשוב ולהתקרב

ועל דרך הזה תהיה כל הבכיות של יום
הזה - של שמחה שזכינו לקרב עצמנו
להיות דבוקים באלהים חיים כלנו ביום הזה
(דרשה לפני כל נדרי שנת תקל"ח):

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א
בכיה מחמת שברון לב ותשובה מרב
הקדשה

הוא פורש ובוכה והם פורשין ובוכין
וכו'. כשבאו אל הכהן וראו את זיו
תאר צורתו הקדושה כמלאך מיכאל משרת,
נשבר לבם כ"כ עד שאפלו כשפורשין ממנו
ובאו לביתם בזכרם צורתו וקדשתו הנפלא
ג"כ ככו מאין הפוגות בהתבוננם לעמת זה
מצבם השפל:

חמש ענויים

דרשות חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

תענית יום כפור אינה לענוי וצער אלא
קדשה ודבקות כמלאכי השרת

תענית יום הכפורים, איננו לענות נפש
ולצער ישראל ח"ו, כי אם מחמת
קדשה וקריבות ודבקות כמלאכי השרת, והוא
כענוי מ' יום הראשונים והאחרונים שהיה
מרע"ה בהר, לחם לא אכל ומים לא שתה
מדבקות וקדשה ונהנה מזיו השכינה:

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א
על ידי כיוספין לקדושה לא יהיה האדם
רעב

ביום כפור צריכים להתענות, בכדי שלא
יהיה אז להאדם שום תענוג גשמי,
רק תענוג רוחני בלבד, שהוא התענוג מהתגלות

לכך נועדו כל אלו עניני התקונים הנעשים
בפתח היום הקדוש, שהם ענינים
סגליים לטהר יהודי מכל הפגמים שבכל
ימות השנה אין תשובה רגילה מועלת עליהם:

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א
מכריכים שהחינו כיון שנעשים בריה
חדשה

מכריכים ברפת שהחינו, כי בעל תשובה
נעשה כברייה חדשה:

מעלת היום

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
'יום כפור' מכנה 'יום הקדוש' על היותו
נעלם ונסתר

המסכתא המדברת מענין מצות היום
לא נקרא שמה על שם היום
'יום הכפורים' וכו' רק נקרא 'יומא', להורות
קדשת היום הוא ממקום נעלם ראוי להסתירו,
על כן מנהג אנשי מעשה וכו' כשמזכירין
מענינו לאיזה הצטרכות קוראים אותו סתם
'יום הקדוש':

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העט"ל מאפסא זיע"א
בראש השנה מתחיל האור וביום כפור
מגיעים לכתר שהוא שועת ישראל

מר"ה ועד יום הכפורים הוא יו"ד ימי
תשובה, אשר זרע ישראל באים
אז לידי דבקות וטהרת הלב, בכל יום ויום
הם עולים במעלות מעולם לעולם, עד יום
הכפורים שאז מאיר להם עולם הגבוה ונעלם,
כתר עליו, ואז באה הישועה לישראל (פרשת
אח"כ):

בנסת דוד

רבי דוד מטולנא זיע"א

יום הקדוש הוא מתנה שתהיה היכלת
בזי האדם לעשות מחאה על יצרו הרע
נתן לנו מאת הבורא ית' בחסדו יום אחד
בשנה בו יכולים אנו לכל הפחות
לעשות מחאה כנגד היצה"ר השוכן בקרבנו
ולהכריז עליו 'זולנא הוא', ומחאה זו מועילה
עכ"פ שחלילה לא יהיה היצה"ר
'איינגעזינגט ביי אונז', שלא תהיה לו
קביעות אצלנו:

גם ללמד אח"כ מתוך הרחבה, וכדומה בכל עברה נוכל למצא בו דבר טוב. וזהו 'הם קטגור וקח סגור מקומו' (פיוט לליל יוה"כ"פ אמנם כן) וכו', כי בכל קטרוג נוכל למצא בו דבר טוב (דרוש לתשובה):

נעילה

שער יששכר

רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זיע"א

הקב"ה נועל עצמו עם כל אדם מישראל בעת זו

וכבר נודע מתלמידי הבעש"ט ז"ל בספריהם כי נעיל"ה הוא רומז לאב ומלך שרחם על בנו ונוע"ל את עצמו עמו בחדר מיוחד ומדבר עמו כל חפצו בצרכי בנו בחפצו לרחם עליו ביחוד:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

חוזרים נעילה על כל פסוקי התשובה לרמז שיש להוציא לפעל כל הקבלות הטובות

בימים הקדושים הללו, בימי התשובה, קבל כל אחד ואחד לפי ערכו ולפי מדרגתו כמה קבלות להיטיב את דרכיו, לכן בעת נעילה חוזרים על כל פרשת התשובה להוציא לפעל ולהתחיל להתנהג בימי המעשה הבאים לפי אותם הקבלות שהחליט על עצמו:

דרך אמונה

רבי מנחם מענדל מסיגעט זיע"א

צועקים בקול רם כיון שהוא עת סלוק השכינה וע"י ההתעוררות המרובה והזעקה מתקשרים בה

בשעת נעילה אומרים בקול רם שמע ישראל ועוד פסוקים של קבול מלכותו ית', לפי שאז סלוק שכינה למעלה וכו', ועתה מתחיל ענין אחר מטרדת השנה והתגברות היצה"ר, ראוי להתעורר מאד, לכן יכול כל אדם אז לקבל השפעה רבה כאשר יבין עצמו אז להיות כלי מוכן לקבל רבוי השפעה על כל השנה:

אזור אליהו

רבי אליהו מוויסקיט זיע"א

התקיעה בעת נעילה - לקבע בתוכי הלב בחזק את מסירות נפשנו

כיום הפפורים שכל אחד ואחד נוטה אחר השי"ת, ובפרט בשעת נעילה בשעה

פנימיות רצונו וקפצו בתורת ה' ומצותיו

בשמחה ובטוב לבב

ענין התשובה הוא להשיב פנים בפנים אליו ית' וכו', כמשל שני בני אדם שעומדים זה אצל זה רק שחוזרים ערף זה מזה, אין לה רחוק גדול מזה, ואין קרוב אלא בהחזרת פנים אל פנים וכו', להיות פנימיות רצונו וקפצו בתורת ה' ומצותיו בשמחה ובטוב לבב מרב פל:

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

בדורותינו יש לצרף אל התשובה קבלת יסורים בשמחה

ומפני חלישת דורנו, די לנו בזה שכל אחד יעשה התבודדות לעצמו כפי יכולתו, ויתענה כפי יכולתו, ולקבל היסורים שהקב"ה שולח לו באהבה ושמחה וכו' בזכרו שהוא ית' שולח לו יסורים למרק עונותיו:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

הבושה הגדולה מחמת עשית העברה

האמת לו האיר השי"ת לאיש יהודי שיראה גדל הפגם שנעשה על ידי העברה, היה חופר לו קבר בחיים מרב גדל הבושה לפניו ית':

רביד הזהב

רבי יטראל דב בער מיאשניצא זיע"א

השמעת הקטרוג בשמים היא רק על מצות התשובה שתצא מקר

שמעתי מפ"ק אדמו"ר הרה"ק מהר"ר נפתלי צבי מראפ"טשיץ זי"ע שהקשה, היאך יש פח למקטרג לקטרג לפני הקב"ה ולומר פלוני עשה פה, הרי הקב"ה טהור עינים מראות רע והביט אל עמל לא תוכל. ותרץ בחכמתו וכו', כשאב השטן לקטרג, אינו מקטרג שעשה עברה, רק מקטרג פלוני ברא תשובה פלונית וממילא נשמע שעשה עברה, עכ"ד (דרוש לשבת שובה):

חומת אריאל

רבי אריה לייב מלאנדהוט זיע"א

בכל עברה יש בה עצמה למוד זכות

שמעתי מבוצ"ק הגאון מו"ה לוי"י אבד"ק ברדיטשוב, שבאמת בעברה גופא נמצא זכות, בדרך משל בבטול תורה נמצא מצוה שרודף אחר פרנסה לפרנס בני ביתו,

קיטל

ישמח משה

רבי משה מאוהעל זיע"א

לבישת קיטל כדמיון העמידה לפני בית דין של מעלה

ישים על לבו כאו"א מאתנו, שבבגדים אלו בעצמו, בטלית וקיטל ובלא מנעלים, יעמד לפני ב"ד של מעלה לתן דין וחשבון וכו', וידמה בנפשו כי עתה עומד לפני ב"ד של מעלה בבגדים אלו עצמן ומתודה, ושם ודאי מתחרטין בחרטה גדולה ובוכין ומבכין, אבל שם אינו מועיל תשובה, אבל עכשו מועיל תשובה:

תשובה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפ"טשיין זיע"א

יפשפש במעשיו עד שיזכה שיאיר על נפשו נעם תשובת האור העליון

וצריך האדם לדבק עצמו בעת התורה והתפלה בנעם אור השי"ת, עד שאחר התורה והתפלה יהיה לו כוסף וכלות נפש, וינעם לנפשו להשאיר דבוק באור העליון, וקפצו ותשובתו למטר את נפשו לחסות בצל ה' ולחזות בנעם ה', ובאם יראה שעדין אינו בערך זה - כי עונותיו מבדילין בינו לבין אלהיו, ויראה לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה, וזהו התשובה האמתית:

באר משה

רבי משה אלקמים בריעה מקו"ניץ זיע"א

תוכחת מוסר מעמקי לב על ירדת הדורות

אחי ורעי, מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, שהיו הבצלי בתים ופשוטי העם מתנהגים בדרך הישר ובגדל התמימות, ותכף בהקיצם משנתם היו אומרים שירות ותשבחות מזמורי תהלים ומעמדות, לא כן עתה בעוה"ר אין קול ואין עונה, אך כל איש לדרכו יפנה איש לבצעו מקצהו, כל איש הולך אחרי שרירות לבו לרדף אחרי פרנסתו ולמלאות תאוותו ולבקש אחר המותרות, ואין חולה מקם על צער וגלות השכינה:

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

התשובה היא החזרת פנים בפנים להיות

מינין ומצות ספה דיתעסקו בו, כי היכא דיוכי בהו, ובתוף יומין דבין יום הכפורים לסכות לא מתחשבי חובבי דחבין בהו, משום דזהר לבינוניתא דאתגלי ביה אפתי מתנוצץ עד יומא קמא דחגא, והינו דאמר רבנן ראשון לחשבון עונות, למימרא דמיום הכפורים עד ההוא יומא לא מתחשבי עונות.

[ובימים] שבין יום כפור לסכות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל מצות ארבעה מינים ומצות ספה שיתעסקו בהם, כדי שיזכו על ידי זה, ובתוף הימים שבין יום הכפורים לסכות אין נחשבין החטאים שחוטאים בהם, מפני שזהר הלכנונית שהתגלה בו עדין מתנוצץ עד יום ראשון של חג, וזהו שאמרו חכמים ראשון לחשבון עונות, לומר שמיום הכפורים עד אותו היום אין נחשבין העונות]:

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורניץ זיע"א

שלושה ימים אחר יוה"כ לא שמע מה שמדברים אליו

בזהר הקדוש (ראה ח"א רכא.) שלשה ימים אחרי יום כפור נשאר הארה מיום כפור, ולכן מתמת הארת יום כפור מוחל הקדוש ברוך הוא לישראל גם עונות של שלשה ימים הללו. ובערב יום טוב עוסקים בסכה ולולב, ולכך ביום טוב הראשון הוא ראשון לחשבון עונות.

ואמר שנאמין לו, ששלושה ימים אחר יום כפור אינו שומע מה שמדברים אליו, כאלו מדברים לעץ, כך הוא אינו שומע:

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז על התעסקות במצות סכה ולולב אחר עשית תשובה כראוי ביום הכפורים

'סוכה' גימטריא 'הנו"ה אדנ"י, ועוד, אותיות הסמוכות ל'סוכה' מאחריה דהינו ע"ז ל"ו גימטריא 'הנו"ה אלהים' עם הכולל. עוד, 'סוכה' במלוי סמ"ך ו"ו כ"ף ה"א עם הכוללים גימטריא 'נר', הרי שלשה יחודים הודיעים:

והנה אותיות ע"ז ל"ו הסמוכות לאותיות 'סוכה' כאמור, אפשר דלזה רמז הכתוב (תהלים פו) 'אשרי אדם עוז לו כך מסלות בלבכם', דבמצות סכה ולולב ומיני

על סמך הבת קול היוצא במוצאי יוה"כ לך אכל בשמחה וגו':

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

המשכת הטרה לתוככי הלב גורמת שמחה

וזה סימן מובהק במוצאי יוה"כ שמתעוררת שמחה בכל אחד מישראל. ובודאי איש שמשד תכה הטרה לתוך לבו ממש, הגדל השמחה ביותר. ולפי מסת המשכת הטרה לתוך לבו וברור מהפסלת בו היא השמחה:

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

הצפנת כל הבכיות מיום הקדוש לכל השנה

ויצפין בלבנו כל הבכיות והצעקות מיום הקדוש על ימים העתידין כדי שיהיו לו לעזר ולסעד שיוכל לקדש ולטהר את עצמו בכל השנה:

מעלת הימים שבין יוה"כ לסכות

מגיד מישרים

רבי יוסף קארו זיע"א

זהר הלכנונית שמתגלה ביום הכפורים מאיר עד יום ראשון של חג ואין העונות נחשבין

בירחא דתשרי ברישיה דאין ביה הקדוש ברוך הוא עלמא וג' ספרים נפתחים ביה, ושל בינונים תלויים עד יום הכפורים, דביה מתגלה זהר לבינוניתא דכתרא עלאה, וביה מכפר לאנון דזכו ומתחתמין לחיים, ואנון דלא זכו לא מתחתמי למיתה, דהא ביומא דאתגלי עתיקא קדישא ליכא חתימה למיתה, אלא תלי וקיימי.

[בחדש] תשרי בתחלתו, דן הקדוש ברוך הוא את העולם, ושלשה ספרים נפתחים בו, ושל בינונים תלויים עד יום הכפורים, שבו מתגלה זהר לכנונית הפתר העליון, ובו מכפר לאלו שזכו ונחתמין לחיים, ואלו שלא זכו אינם נחתמים למיתה, שגרי ביום שנתגלה עתיקא קדישא אין חתימה למיתה, אלא תלויים ועומדים]

וביומא דבין יום כפור לסכות יחב הקדוש ברוך הוא לישראל מצות ארבעה

שאומרים שמע ישראל במסירות הנפש, לבו תוקעין תקיעה – בכדי שישאר זאת בלבנו תמיד בבחינת 'תקעתי יחד במקום נאמן':

רמזים בנסח התפלה

טל חיים

רבי חיים מאטיניא זיע"א

כל אדם מחיב להתודות על חטאים חמורים כיון שיתכו ונכשל בשמירת העינים

על חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות, בוועדת זנות וכו'. אמנם בו, מעשה רע ממש לא עשית, אבל וכו' אם נכשלת בהסתכלות בעיניך על הדרך, פעם באנס, וגם פעם בלי אנס, ונחשב זאת כמו זנות:

אמרי יהודה

רבי יהודה לייבוש מבערזאן זיע"א

באור 'ועל חטאים שאנו חייבים עליהם'

שמעתי מאמור"ר ו'ל שאמר בשם רבו הקדוש רבי שלום מבעלז ו'ל שאמר, 'על חטאים שאנו חייבים, הינו שאנו חייבים ח"ו, יהיה עליהם חטאת, הינו על הגוים:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

'כמה יעברו וכמה יבראו' - כמה יתעברו ויפקדו בזרע של קימא

כשם הרה"ק מו"ה מאיר ו'ל מאפסא וכו', 'כמה יעברו וכמה יבראו' – כמה יתעברו בשנה זו ויפקדו בזרע של קימא שירדו נשמות חדשות כדי שיתגדל שם כבוד מלכותו, ו'כמה יבראו' – שיהיו בריאים בשלמות כדי לעשות רצונו ית"ש:

מוצאי יום הקדוש

תורת אמת

רבי יהודה לייב איגר מליובלין זיע"א

הסעודה היא מצד השמחה העצומה של בני ישראל

הסעודה הזאת אינו לה שום סמך מבחינת יו"ט, רק מנהג כל נפשות ישראל מצד שמחת מחילת העוונות, עושים יו"ט לעצמם, כמי שהרויח הונו עתק פתאם, שלא עמל ולא יגע בו, הוא עושה משתה ושמחה ומזמין מרעים לאכול ולשתות עמם, והוא

שעשה ביום הכפורים תשובה פראוי ונתקבלה תשובתו, ואחר כך נתעסק במצות סכה ולולב, בזה מתרצה לפני ה' רצוי (פירוש):

וזהו 'אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבבם', 'בך מסלות' ראשי תבות ב'יום כ'פורים מ'צות ס'כה ל'ולב ו'מיניו ת'מימים, ודחינו 'אשרי אדם עוז לו בך',

שאדם עושה בשמחה, ובפרט אם עשה תשובה פראוי ואחר כך נתעסק במצות סכה ולולב, בזה מתרצה לפני ה' רצוי גמור.

אוצרות גאוני הדורות

לכן צריך הודפכות גדולה להשיגה. מה שאין פן יום הכפורים שהיא אימת הדין, יראת הענש, מעלתה פחותה משל שבת, ונקל לאדם להכין עצמו להיות מוכן להרגשתה, והא ראינה שחלול יום הכפורים בכרת, וחלול שבת בסקילה. (שער התפלה

ח"א סי' ה)

דרושי הצל"ח

רבי יחזקאל לנדא זצ"ל

בזמן הזה הקב"ה בעצמו הוא הכפר המכפר

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. דהנה תינח בזמן שבית המקדש היה קיים, שהיה לנו שעיר פנימי וחיצון ושעיר המשתלח, וכל שאר עבודת היום, וכהן גדול עומד ומשמש ומתנדב על השעיר את כל עונות בני ישראל, אבל מה נעשה אצלנו ביוזמי דביוזמי בידור תום הזה, שאין לנו לא קרבן ולא מזבח, ולא בגדי לבן, ולא בית המקדש ולא שום מגין שיהיה מליץ בינינו לבין אבינו שבשמים, ואנחנו שפלים ונבזים, ואם בן הכי חס ושלום אבדה תקותנו, ונהיה מחסר פפרה ח"ו.

אבל הקדוש ברוך הוא ברחמי רצה לרחם עלינו, ולכן ביום הכפורים הוא בכבודו ובעצמו יושב פסא למשפט פסא רחמים, ואנחנו לפני מתחטאים בן המתחטא לפני אבינו, ואלהיכם כהן הוא, והוא בעצמו כהן המכפר.

ולכן אמר הפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, על ידי עבודת הכהן גדול. ואמר מכל חטאתיכם, לשון 'אני ושלמה בני חטאים' (מלכים א' א כא) שהוא לשון חסרון, בעת שתהיו חסרים מכל אלה, כמו בגלות הזה שאין לנו לא כהן, לפני ה' בעצמו ובכבודו תטהרו, והוא הכהן המכפר עלינו. (דרוש כו)

בערב יום הכפורים.

אימת וחרדת אלקים שורה בגמר הסעודה

ובסעודה המפסקת יושבים על סיר הבשר, ובגמר הסעודה פשוטה לברך ברפת המזון, אימה גדולה נופלת עליו, ומברך בכונה גדולה ובדמע. ועתה חל עלינו להתבונן, מה זה היה לבן השוטה כוס יין וסועד מאכל שרים, שעל זה נאמר (דברים ח יד) 'ואכלת גו' ורם לבבך ושכחת את ה', ותהי בהפך להרים קולו בבכי, מי הרים ידו עליו להכותו, או איזה שמועה רעה שמע שמעה נבעת פתאום.

ואולם אין זה פי אם חרדת אלקים, פי בגמר הסעודה חל עליו קבלת התענית, ובקבלתו מתחיל אצלו חיוב הצום, ומתנוצץ עליו קדשתו אף שעוד היום גדול, וחברי עדין לא קבלוהו, מפל מקום הוא קבל וזרחה עליו קדשת היום, בכך נבעת פתאום מאימתו ומחדר כבוד מלך המשפט בהגלותו לעמו.

ועתה בנים שפטו נא מי זה עור שטחו עיניו מראות ולבו מהשכיל, כמה הלכתא גבירתא דאפא למשמע מנה, א. אהבת יוצרנו לנו, להופיע מררם קדשו, להשפין שכניתו בתוכנו. ב. אמתת תורתנו, שפתחה לנו שהיום קדוש לאדונינו. ג. עם פזורנו ונלותנו בתוך עמי הארץ, אף על פי כן לא נשכח סוד העבור מאתנו, להיות קולע אל השערה, ולא יחטיא מלבנון קביעותו. ד. כמה גדולים ושרירים דברי חכמינו ז"ל שאמרו שהקבלה מועילה אפלו עוד היום גדול. ה. חשיבות איש מישראל, אף שהוא לבד קבל יום הכפורים, מפל מקום נמשכה הקדשה עליו אף שהוא יחיד.

והסכה שקדשת יום הכפורים מרגישים רב ישראל אם הם מההולכים בתמים, וקדשת שבת אינו מרגיש כי אם ליחיד סגלה. הטעם, שקדשת שבת גבוה מאד, תחלה למקראי קדש, אהבה בתענוגים,

מנוחה וקדשה

רבי ישראל איסר מפונבז' זצ"ל

טעמי מצות אכילה בערב יום הכפורים

ואולם הוא אלקינו הוא אבינו, והוא יודע יצרנו, שאי אפשר לנו לשבר לבנו הזונה ולהטות שכמנו לשא על התורה על שכמנו, להכין עצמנו להיות ראויים להפיר כבוד גדלו והדר מלכותו עלינו מתוך קדשת השבת. באהבתו אותנו נתן לנו יום אחד בשנה, לירד ממעון קדשו להשפיע שפע קדשתו לנו, להביגנו עז קדשת מצות תורתנו, ולהראות לנו התקרבותו לעם קדושו, והמצאו בקרבנו.

בחמלתו נתן לנו יום קדוש ונורא, הוא יום הכפורים, וצוננו לענות נפשנו בהמנע אכילת סעודה אחת ביום ההוא, והיא אכילת סעודת שחרית, והבטיח לנו בתורתו שעל ידי מניעת הסעודה ההיא, יכפר על כל חטאתינו, כפיתוב (ויקרא טו ל) 'כי ביום הזה יכפר וגו', וברצונו שבנו יחידו והענג בדשן נפשו בימי מקראי קדש שלו - בשבת יום טוב, ויום הכפורים גם כן שבת שבתון, וכפרת עונותינו, לכן הכריח אותנו לצום בו, ונתן לנו תמונתו להתענג בערב יום הכפורים.

ועוד בהיות לבו הומה, פי כן איתא במסכת נגעים (פ"ב מ"ה), אמר רבי מאיר, וכי מה מטמא לו, אם תאמר פלי עציו ובגדיו ומתכותיו, מטבילין והן טהורים, על מה חסה התורה, על פלי חרס, ועל פכו ועל טפיו. ואם כן חסה התורה על ממונו הבזוי, קל וחמר על ממונו החשוב. אם כך על ממונו, קל וחמר על נפש בניו ובנותיו. אם כך על של רשע, קל וחמר על של צדיק, על בן יחידו, שלא יזיק לו התענית, צנה לו להתזיק כחו ביום המקדש (כן כתב הרא"ש טעם אכילת ערב יום הכפורים).

ועוד להראות שמחה בנפשנו, בידענו שלעת ערב יבוא להתגורר בינינו, ונפיר בלנו זקנינו ונערינו, גם הנשים והטף, איך שמשכנו בתוכנו בפני כל עם ועדה. מפני כל הטעמים האלו, אנו מרבים בסעודה

אהבת ציון

רבי יחזקאל לנדא זצ"ל

ביום הכפורים הקב"ה דן בכבודו ובעצמו

יחנינו מלימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו (הושע ו ט). יש לרקדק מהו 'מלימים', ונהיה ליה למימר יחנינו 'ביומים' וכמו שמסיק 'ביום השלישי', ומאי ניהו יומים ויום השלישי הללו, ומהו 'לפניו' דמסיק 'ביום השלישי'.

וראייתי מי שפרש 'יחנינו מלימים' רמז לשני ימים של ראש השנה שהמה ימי דין, 'ביום השלישי' הוא יום כפור שהוא רחמים גמורים, 'יקמנו ונחיה לפניו' [וכו.].

ולפי נראה דלכך כתיב ביום הכפורים 'לפני ה' תטהרו', לפי שביום הכפורים הקדוש ברוך הוא דן בעצמו ובכבודו, ואין לבין דין של מעלה חלק בדין הזה, ולכן רחמי היום ההוא מרבים, ואז 'לפני ה' תטהרו' כבן המתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו.

ונהו גם כן רמז הפסוק 'יחנינו מלימים', שהם תרי יומי ראש השנה, אמנם 'ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו' כי אז הדין 'לפניו' בעצמו, זהו הנראה לעניות דעתי לפי דרך המפרשים שפרשו האי קרא על ראש השנה ויום הכפורים.

ובזה מתרץ גם כן מה שכתוב 'מיומים', דהנה ידוע שבעשרת ימי תשובה הקדוש ברוך הוא נמצא אף לזכיה, ואפלו נגזר בראש השנה לרעה יכול הגזר להתקדע בעשרת ימי תשובה ונחתם ביום הכפורים לחיים, וזה 'יחנינו מלימים' ממה שנגזר עלינו מיומים הללו, שאפלו נגזר חס ושלום למיתה יכול לחיותנו, כי 'ביום השלישי יקמנו לפניו' בעצמו 'ונחיה'. (דרוש ט)

אוצרות רבי אייזיק חבר

רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל

הכנת האדם ליום כפורים על ידי חרטה גדולה וקבלה לעתיד

ובזה נבא לבאור דברייהם הקדושים במשנה בסוף יומא מה שאמר רבי עקיבא 'אשריכם ישראל' כו'. והוא שבא לומר לנו, שאף שמבטחים אנו בו יתברך שהבטיחנו בתורתו הקדושה שיום הכפורים הוא יום סליחת עונות, אל יבטח

האדם בזה לומר שעצומו של יום מכפר אף בלי תשובה, שהרי קמא לן ברכנן בתשובה תולה ויום הכפורים מכפר עם התשובה.

ולכן צריך האדם להקדים את עצמו ולטהר את עצמו בימי התשובה בכל יכלתו, ובה נדמה האדם לטמא שרוצה לטבל מטמאתו במקנה טהרה, שאף שמי המקנה כשיש בהם שעור הם מטהרים האדם, מכל מקום צריך שיסיר מגופו בתחלה כל דבר החוצץ, ואם לאו אין טבילתו כלום.

וכמו כן צריך האדם לנקות נפשו מקדם לכן, לפרש עצמו מכל עון ולכלוף חטא על ידי חרטה גדולה וודוי וקבלה להבא שלא ישוב עוד לכסלה, ומה גם להזהר מכ"ד דברים המעכבים התשובה המבארים ברי"ף ורא"ש מסכת יומא וברמב"ם, שהם דברים החוצצים בפני שערי רחמים ושערי תשובה לבלי להתקבל למעלה ח"ו.

טהרת יום הכפורים כמקנה טהרה

עוד זאת נדמה פפרת יום הכפורים למקנה טהרה, כמו שאמרנו מקדם לכן במשנה 'האומר אחטא ואשוב כו' אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר' כו', והינו שמי שחוטא וסומך על פפרת יום הכפורים, הרי מראה בעצמו שאינו מתחרט ובוש מחטאו כלל, וסובר שעצומו של יום יהיה מכפר בעדו, והרי הוא כאלו סומך על טהרת יום הזה כדי לחזר אחר כך לחטאו הראשונים, מאחר שאינו מתחרט על מעשיו כלל, ובאפן זה הוא דומה למי שטובל במקנה על מנת שאחר כך לא יקבל טמאה כשיצטב בשרץ שאין טבילה זו כלום, וכמו שאמרו בפרק נערה במסכת נדרים (ע"ה): תא שמע אמרו לו לרבי אליעזר מקנה יוכיח שמעלה את הטמאים מטמאתם ואין מציל על הטהורים מלטמא בו.

הארה הגדולה הנגלית ביום הכפורים

וזה שאמר כאן 'אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים' כו', רצה לומר שצריכים אתם לטהר עצמכם קדם בוא יום ה' הגדול בתשובה להסיר כל חציצה וכל סיג וחלאה, ואז אביכם שבשמים מטהר אתכם על ידי אור הגדול אשר מתגלה ביום הכפורים, שבזה נבדלו ישראל מכל אמה ולשון על ידי השלשלת שקשר

הוא יתברך בכל איש מישראל לבלתי ידח ממנו נדח.

והוא מה שאמר הכתוב 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם' כו', רצה לומר שבאמת עצומו של קדשת היום עצמו גורם פפרה לישראל, על ידי אור הגדול המתגלה אז להכניע כל דרגין דסטרא אחרא, ולכן אין שליטה לשטן אז כמבאר, אבל צריך לזה סיוע מאתכם, והוא מה שאמר 'מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו', קדם בוא יום ה' הגדול 'תטהרו', תטהרו עצמיכם.

ועל זה הביאו ראיה מפסוק 'ונרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', רצה לומר אתם בעצמכם, ואומר 'מקנה ישראל ה' כו', שהוא יתברך המשיל טהרת ישראל למקנה, שצריך האדם מקדם להסיר ממנו כל דבר חוצץ מגופו ולהדיח בית הסתרים שלו, והם עונות שדש בעקבו ושעושה אותם בהרגלו עד שאינו יודע בהם ואין מרגיש בהם כלל, והם חוצצים מאד בפני התשובה.

וגם שלא יהיה תשובתו ח"ו על מנת לחזר להם כמו שנתבאר, שהנה דומה לטובל על מנת שלא לקבל טמאה אם יגע אחר כך בשרץ. וכאשר יהיה תשובתנו פראוי, אז ודאי יקדם בנו מה שכתוב 'כי ביום הזה יכפר' כו', ובטוחים אנו שניצא בדימוס בגמר ימי הדין לטוב אמן, כן יהי רצון. (דרוש לשבת שובה)

דרשות נתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

תפלות ראש השנה ויום הכפורים נענות אף שבכל השנה מתפללים בלא כונה

אמור במדרש תהלים (קכ) בפסוק 'פנה אל תפלת הערער ולא כזה את תפלתם', דבר זה אמר דוד המלך ע"ה על הדור שאין להם לא מקדש ולא קרבן לכפר, אין להם רק תפלה שמתפללים אותה בראש השנה ויום הכפורים, על זה התפלל פנה אל תפלת הערער ואל יבנה תפלתם, ע"כ.

והנה תפלה במקום קרבן וצריכים פונה, ופסול במחשבה ורה, ואמרו תפלה בלא פונה כגוף בלי נשמה, והנה על פי הרב מתפללים כל השנה בלא פונה, ויש שאינם הולכים כלל בבית הפנסת להתפלל,

'מכשרתו' דהוא כמכשיר פלים אסורים, דהתורה נמשלה כאש וכמאמר הכתוב (ירמיה כג כט) 'הלוא כה דברי פאש', ויש לה כח וסגלה להוציא מלב הלומד התשוקה הנטועה בלבו להרע, ובתנאי אם מקדם הדיח מעליו עצם החטא. וזאת תורת הלומד, דקדם עסקו בתורה צריך להתחרט על העבר וקבלה על להבא ולהתודות על חטאיו, ואז כבר הורח מהחטא שעליו, ואחר כך בעת עסקו בתורה לשמה הרי נתלבן, ומעביר ההקמה הנבלעת בו בפנימיות הלב, ומכשרתו להיות נמשך אל הטוב, ולהיות צדיק חסיד ישר ונאמן.

והנה כל זה הוא בכל השנה, אמנם ביום הכפורים יש בו ביום מעלה גדולה, דמיד שנתחרט האדם ומקבל עליו לשוב ממעשיו הרעים והתודה עליהם, הקדוש ברוך הוא בחסדו מעביר ממנו התשוקה והנטיה שהגביר בעצמו להרע ומעבירו ממנו.

וזה לשון המדרש רבה פרשת בא (טו ו) על פסוק 'החדש הזה לכם': כף הם משתקעים בעונות מיצר הרע שיש בגופם, ובכל שנה ושנה סולח לעוונותיהם ומחדש לבם ליראתו, שנאמר (יחזקאל לו כו) 'ונתתי לכם לב חדש', הרי להדיא כמו שפכתתי דעל ידי התשובה שעושים ביום הכפורים, מחדש לבם ליראתו ונותן להם לב חדש.

וזהו גם כן באור הילקוט תהלים (רמו תתנה) על פסוק 'ועם נכרא יהלל יי', וכי עד עכשו עתידה אמה [אחרת] להבראות כו', אלו הדורות שהם כמתים במעשיהם, ובאים ומתפללים לפניך ביום הכפורים, ואתה בורא אותם בריה חדשה, פרוש, דביום הכפורים נעשים כקטן שגולד וכמו שלא חטאו כלל, ומבטל מהם הפח והנטיה להחטא שגרמו לעצמם במעשיהם. (דרוש טו)

מנחת אלימלך

רבי אלימלך רובינשטיין זצ"ל

כח קדשת יום הכפורים שלא יחטאו להבא

כי ביום הזה יכפר עליכם וכו' מכל חטאתיכם וכו'. יש לפרש כף בדרך דרוש, כי ראיתי בפרוש מנחת יעקב מהרב דק"ק ליסא ז"ל, שעשה פרוש על 'אומר בשבחתי' כתב שם, שעשה אחת של שבת נותן קדשה וטהרה בששה שעות של ימות

עדין הוא פלי טרפה על ידי שנבלע בו אסור, וצריך אז להגעילו להוציא ממנו הבלוע שבו.

ובאפן זה הוא הבעל תשובה, דבתחלה צריך להעביר מעליו עצם העברה לכל יהיה העברה אצלו, וכמאמר הכתוב (איוב יא יד) 'אם און בגדך הרחיקהו', וכגון מי שנכשל בגול צריך מקדם להשיב הגולה, וכן מי שנכשל במדות ובמשקלות צריך בתחלה להסירם מביתו לכל יהיה אותו העוון שורה אצלו. וכן בשארי עברות מצינו דעצם טמאת העברה שורה עליו, וכאמרם ז"ל (סוטה ג) קשורה בו כקלב, וכן אמרו חז"ל (שם) שמלפפתו ומקדמתו ליום הדין, וכן אמר הכתוב (יחזקאל לב כז) 'ותיה עונתם על עצמותם'.

ומשום הכי צריך מקדם להעביר העברה מעליו, וזה נעשה על ידי שלשה חלקי התשובה שהם עקרי ויסודי התשובה מדאורייתא, דהיינו חרטה גמורה על העבר, וקבלה על להבא שלא ישוב לכסלה עוד, וודוי וכמאמר הכתוב (ויקרא כו מ) 'והתודו את עונם', וכשעושה כן תכף נסתלק מעליו טמאת החטא לכל יהיה המקטרג והטמאה של החטא מלפפתו עוד, ונשאר ככלי נקי.

ועדין הוא ככלי נקי שאין עליו ממשות של אסור, רק שבתוכה נבלע בו אסור, דהטבע והתשוקה שגרם במעשיו הרי עדין קשור בו בטבעו, כי ברגע אחד קשה לו לאדם להפך טבעו שנשתקע בו זה כמה, ולעשות לו טבע חדש אם לא במסירות נפש. ולזה צריך הבעל תשובה אחר כף להרבות בצער וחרטה על העבר, עד שגדל הצער והמרירות שיש לו בעת על העברות שעבר, יעקר מלבו התשוקה והנטיה להרע שהיה לו עד עתה. וגם יגביר על ידי המצות שעשה כח הטוב שבו, עד שישוב טבעו לטוב, ויצא ממנו הרע הבלוע בו, וכפי שעור הבליעה כן צריך להיות הפליטה, וכמאמר הכתוב (במדבר לא כג) 'כל אשר יבוא כאש תעבירו באש', וכן הוא בבעל תשובה, וזהו שחלקו הגאוני ז"ל סדר הסגופים לכל עברה סגוף מיוחד לפי גדל וכח של העברה שעשה.

והנה סגלה זו מצינו גם כן בלמוד התורה בלי סגוף כלל, וכדאיתא במסכת אבות (פ"ו מ"א) על הלומד תורה לשמה, אמרו 'ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן', וכבר שמעתי מליצת מאמר של

אבל בימים הקדושים צריך כל פשוט יבאו ומתפללים בכונה.

והינו דברי המדרש ואין להם אלא תפלה ומתפללים אותה בראש השנה ויום הכפורים, ולכאורה צריך באור הלא בכל השנה מתפללים וחיובא הוא. אבל הפונה, בודאי מי שמתפלל כל השנה פשיטא שקב"ה לא ימאס אותה, רק דוד המלך ע"ה התפלל על אלו שאינם מתפללים כל השנה בכונה רק בראש השנה ויום הכפורים, מכל מקום אל יבזה ה' תפלתם. (דרוש ליוכ"פ תר"ו)

באר שמואל

רבי שמואל רובינברג זצ"ל

עצומו של יום מכפר כי מיום זה מוכח שרצונם של ישראל לעשות רצון ה'

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טו ל). פרשתי הענין שעצומו של יום הכפורים מכפר, כי מיום זה רואים כי רצונם לעשות רצון ה', אף שאור שבפסח ושעבוד מלכיות והדאגה והטרדה על מחית נפשו הן המה בעוכרנו, והראיה שזה יום אחד שאינם טרודים בפרנסה ומשא ומתן וכדומה כמה גדלה מעלתם, האף הם נקיים מכלאכי השרת, ומזה מוכח אלו היה אפשר להתבודד לפני השי"ת לא היו נלפדים ברשת יצרם.

וזה פרוש כי ביום הזה יכפר עליכם על ידי יום הזה יכפר, שהרי אות ומופת אלו היותם לפני ה' - תטהרו, היותם מטהרים וחסים מפשע.

בית הלוי

רבי יוסף דובנר סלוביניץ זצ"ל

על ידי התשובה ביום הכפורים מתבטלים התשוקות הרעות

הנה מי שחטא והמשיך עצמו וטבעו להחטא יותר ממה שהיה לו בטבעו בעת הולדו, הרי הוא דומה לכלי פשוט שנטרף על ידי שבשל בו מאכלים אסורים, ונבלעו בו בפנימיות הפלי טעם האסור, וכשירצה להגעילו ולהכשירו, צריך תחלה להדיחו ולהעביר ממנו שמנוניות האסור הטוח בעין על פני הפלי, דאם לא כן לא יעלה לו הגעלה, ואחר שהודח הוא בכלל פלי נקי שאין עליו אסור ממש בעין, אבל

אתכם' שלא תבואו לידי חטא, לכן 'לפני ה' תטהרו', רצה לומר לפי מה שתטהרו אתכם ביום כפור, כן גורם קדשה וטהרה בכל ימות השנה, כמו שאיתא בספרים הקדושים שכל ימות החל תלוי בשבת קדש, כן יש לומר שכל ימות השנה תלוי ביום כפור.

ליום כפור מעלה, שמביא קדשה וטהרת הלב לבני ישראל על להבא שלא יחטאו. וזה פרוש הפסוק 'פי ביום הזה יכפר עליכם' על מה ששכר חטאו, על העברות שפסק הרמב"ם שיום כפור מכפר, זה מעלה אחת. עוד מעלה שניה יש ליום כפור 'לטהר אתכם מכל חטאתיכם', הינו שמביא טהרת הלב על להבא, וזה 'לטהר

החל, וממילא כל יום השבת נתן קדשה לכל ששה ימי החל, עין שם. כן נראה לי לומר, שגם יום כפור נחלק על שני חלקים, וכל חלק נחלק נתן קדשה וטהרת הלב לבני ישראל על יום אחד על להבא שלא יחטאו. נמצא שיש ליום כפור שני מעלות, אחת שמכפר על שנה שעברה על עברות, שאיתא בגמרא ורמב"ם שמכפר. שנית יש

מעשי צדיקים

מעשה ידך כל ימי חייך", כשמע התלמיד כזאת, נתן הסכמתו לאלתר בשמחה.

כבלותו לדבר עם החתן המיעד, שלח החתם סופר להביא לפניו מהרה את המדוברת ואת אמה, השמשים יצאו דחופים, ובחלף דקות הופיעו האם ובתה על מפתן דלתו, והוא הציע להן את הבחור לחתן.

בשמעו כי מדבר בבחור עני הביעו תמיהתו, "גם בידינו אין מאומה, ואיך נוכל לגשת לשמחת הנשואין ולבנין הבית, באין פרוטה לפרטתה", הרגיע החתם סופר גם אותם ואמר, "אם תשמעו בקולי יתן לכן האלקים די מחסורכו, ולא תצטרכו לעולם לידי מהנת בשר ודם או לידי הלואתם".

אחר הדברים האלה ענתה אם הבת ואמרה, "אמן", שאלו את הנערה ואמרה אף היא, "הו", והשדוך נחתם בשעה טובה ובמזל טוב, אז קם החתם סופר ואמר, "ברוך השם יש לי עם מה לגשת לכל נדרי", ומהר לבית הפנסת. (ספרא דמלאכ ע"פ רשומים בטמך)

מנין ליום הקדוש

פתב המקבל רבי נפתלי הירץ בברך זצ"ל, מתלמידי הש"ה הקדוש זיע"א שזכה ללמד מפני גורי האר"י זיע"א, "עוד אודיע לכם בני אלקים חיים, מה שנעשה בחברון דבר פלא ביום הכפורים.

תדע שבחברון אין תמיד עשרה שיתפללו בצבור, רק בשבתות ובקיימים טובים יתקבצו אליה מהכפרים הסמוכים ומתפללים בעשרה ויותר, אבל כל יושבי חברון הם מחסידי עליון.

אחר כמחצית השעה נכנס האופה בשנית, וספר לרב באכזבה פי הכיו עבורו גם דגים לצרף סעודת היום, אף בעת שיצא מביתו ומגש הדגים בידו נפלה לפתע פצצה במקום סמוך, ומחמת הדף הפצצה נשמט מידו המגש עם הדגים ונפלו לעפר תחות, פעת הם אינם ראויים לאכילה.

פנה הרב אל הרבנית ואמר, "אלו נמנעתי אתמול להשאיר אותם שני כזיתים לחם לצרף היום, הייתי זוכה גם לדגים הללו לסעודה, בעשותי השתדלות זו נעשה פגם במדת הבטחון, לכן לא היתה לנו הזכות והדגים נמאסו בעפר ונפסלו לאכילה". (סאל אביך ויגדך)

יש עם מה לגשת לכל נדרי

בערב יום כפור עם חשיכה, שלח החתם סופר זיע"א לקרא לאחד מתלמידיו, הלה הזדרז להתיצב לפניו, משתאה לדעת קריאה מה זו עושה בשעה נשגבה זו, אף בבואו לפני רבו, לא האמין למשמע אזניו.

החתם סופר פנה אליו והציע לו שדוף, יתומה מבנות העיר, התלמיד שתק ולא השיב, והחתם סופר שאל, "הלא שאול שאלתיך בני כי לטובה כוננתי, ומדוע לא תשיבני", השיב התלמיד, "יודע הרבי כי עני ואביון אנכי, ואם יתומה עניה תהיה מנת חלקי, יהיו עניים בני ביתי וחי צער אחיה".

הרגיעו החתם סופר והשיב בהבטחה, "אם תשמע להצעתי הנני מבטיחך כי הרחמן הוא יפרנסך בכבוד, נכסיד יהיו מצלחים, וישלח ברכה והצלחה בכל

לחם לסעודת ערב יום הקדוש

בפרץ מלחמת העולם השניה, התאכסן רבי יצחק זאב סלוביניצ'יק מבריסק זצ"ל בבית אחד מנגידי וורשא, מכיון שהוא הקפיד שלא לאכל 'חדש', הביא בצקלוננו לוורשא מספר כפרות לחם שאין עליהם חשש 'חדש', כדי שיהיה לו מה לאכל.

הגיעו עשרת ימי תשובה והמלחמה בעצומה, וורשא הבירה נתונה תחת מבול הפצצות מהאוייר מידי הגרמנים ימ"ש בהן נהרגים רבים וטובים מבני העיר, ומצרכי המזון הולכים ואוזלים בכל רחבי העיר הגדולה, שלא היתה ערוכה למלחמה הפתאומית.

בערב של ערב יום כפור נכנסה הרבנית לחדר הרב, והתפלגה לראותו אוכל על השבע ולא חושב להותיר לחם לסעודת מחר, ערב יום הכפורים שהיא מצות עשה, ובפרט שהוא נמנע מאכילת לחם שאינו שמור מחשש חדש.

לשאלתה על כך ענה כי אינו צריך לדאג, הוא סמוך ובטוח שהקב"ה יזמין עבורו לחם ללא חשש חדש לסעודת המצוה של ערב יום כפור, אף אחר שראה כי דעת הרבנית לא נחה בדבריו, השאיר שני כזיתים לחם לסעודת מחר.

בערב יום הקדוש נכנס אחד האופים של וורשא לבית בו התאכסן הרב מבריסק ובידו מספר כפרות לחם, ובשר לרב, "יודע אני ברב שאינו אוכל לחם שיש בו חשש חדש, אני אגרתי מזון וקמח לקראת המלחמה, ובקמח הזה אין חשש חדש", הפנה הרב מבטו לעבר הרבנית, פרוצה לרמז שאם יש בטחון בה' יתברך, אין סבה לדאגה.

בשלה ואני בדידי, תחלה התפללתי חרישית, אך אט אט אזורתי עז והתלהבתי יותר ויותר, עד שכמעט שכחתי היכן אני נמצא.

באיולם היצור עבדו גם בנות ישראל ממגורשות הונגריה, הן שמעו את התפלה והתייפחו בככי תמרורים כביכול היו בעזרת הנשים בבית הפנסת, נטו צללי ערב ועת נעילה בא, פתחנו בתפלת שמונה עשרה של נעילה בעל פה, אין נתן לתאר במלים את הרגשת אותה תפלה על סף המוות.

כאשר הגענו לפיוט 'אנקת מסלדיך', נכנסו בסערה המרצחים הגרמנים שהבחינו ברחש בלתי מובן העולה מחדר המכונות, "מה מתרחש כאן", צוח האכזר בקול מאים, תוף כדי צעקות החל מפה את כל המתפללים באכזריות שטנית, אף אלץ אותנו תחת המגלב המתנפף להשליך הכובעים מעל ראשינו.

נאלצנו להפסיק את התפלה, פניתי מלב נשבר אל אבא שבשמים ואמרתי, "רבנו של עולם, יהי נא 'אנקת מסלדיך' כפי שאתה רוצה". תרף המכות האכזריות היו המתפללים תחת רשומה העז של התפלה הנרגשת ובקשו להביע הוקרתם לבעל התפלה, במוצאי יום הקדוש נגשו והעניקו לו איש איש פרוורים ממנות הרעב שלהם, לשבר את תעניתו.

היהודים הנרדפים הכריזו בינם לבין עצמם כי זוקא התפרעותו חסרת הרסן של האשמדאי, מעודדת בקרבם את האמונה כי תפלתם בעמק הבכא בוקעת רקיעים, זה בדיוק מה שמטריד את כחות הטמאה ומבלבל את השטן. (לוחות ושברי לוחות)

תוספת יום כפור

ספר רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, בשנות המלחמה מצאנו את עצמנו בערב יום הקדוש מובלים ברבכת, שעמדה אותו היום במקום סמוך לדבערציו, הבחנתי מרחוק בבצה שיש בה מים, וגמרתי אמר לטבל בה, להטהר ולהתקדש לקראת היום הגדול והקדוש על אף הסכון והקור העז ששרר בחוץ.

מיד הפשטתי בגדי העליונים מעלי בעודני ברבכת, ונעמדתי ליד החלון כשעלי

היה הרבה יותר מדם השעיר, נחשב שהוא הזה משניהם כי הדם המועט של השעיר לא התבטל, ומכאן למדו חז"ל (חולין צח:) ש'מין במינו אינו בטל'.

כי היה הפה גדול נבוך בדעתו, מדוע נבחר מפל ישראל לעשות עבורם את העבודה ביום הקדוש, למרות שישנם אחרים שהם במדרגה גבוהה ממנו, אבל אחר שמעבודת יום הכפורים למד ש'מין במינו לא בטל', נחה דעתו, הגם שבאמת ישנם גדולים וחשובים ממנו, הוא לא התבטל מחמתם, על פן שש הפה גדול בערוב הדם, כי בכך הוא התנחם. (סימן טוב)

אנקת מסלדיך רצונו יתברך

ימים נוראים נתרגשו על אחינו בני ישראל בכל השנה, כל יום קללתו מרבה והוא נורא מחברו, בכל זאת ושמה דוקא משום כך, נתמלא לבם של ישראל אימה ופחד בהתקרר הימים הנוראים, ראש השנה ויום הכפורים.

מה נורא המקום הזה, מחנה גרליץ אשר בשלזיה, מחנה עבודה והשמדה אטית אליו התגלגל החסיד ר' מנחם זיטניצקי ז"ל, אחרי שבחסדי ה' העבר אליו ממחנה המות אושוויץ. הלוח אינו מתחשב בנסבות, יום הכפורים ממשמש ובא, אף מנין מארגן אין להעלות על הדעת, עון כזה מסתים עד מהרה על עמוד התליה או נכח לע הקנה.

אין מחזור ולא טלית, ברם לב נשבר יש ויש, "את התפלה ידעתי בעל פה", שחזר לימים ר' מנחם, "כל שנות היותי בעל תפלה בימים הטובים בבית החסידים, נהגתי להתפלל את תפלות הימים הנוראים בעל פה.

שמענו פעם רמז מהרה"ק האמרי אמת זיע"א כי מן הראוי לדעת כל תפלות השנה בעל פה ושגנו אותן, אם כי מעולם לא נרדנו לסוף פנותו, היינו מרעבים עד כלות הנפש, אך עם כל זאת היה מובן מאלי ש'אנו צמים, הן לא יתכן להעביר את היום הקדוש סתם כף פאלו לא יום מיומים.

אפשרות להתחמק מהעבודה לא היתה במציאות, עמדת ליד המכונה והתחלתי מתפלל מן הזכרון, המכונה

בערב יום הכפורים היו בחברון רק תשעה אנשים, הם המתינו לבני הכפורים שיבאו, אף איש מהם לא בא כי הלכו כלם לירושלים עיר הקדש שהיא סמוכה מהלך רבע יום, הם היו בצער גדול מהמחשבה שיתפללו ביום הכפורים ביחידות, וככו הרבה.

השמש כבר נטה והיום ירד מאד, הם נשאו את עיניהם והנה איש זקן מגיע מרחוק, ושמוח כנגדו שמחה גדולה, כשבא אליהם נתנו לפניו לאכל סעודה המפסקת, והוא ברך אותם ואמר שכבר אכל בדרך.

בתפלות יום הקדוש כבדו את האורח בכבוד גדול, ובמוצאי יום הכפורים התחילו מדינים זה עם זה כי כל אחד רצה להביא את האורח לביתו, עד שהתפשרו לעשות גורל, ויפל הגורל על החזן שהיה איש חסיד והגיד נפלאות בחלומות וחזיוני לילה.

החזן הלך לביתו והאורח בעקבותיו, כשהגיע לביתו פנה החזן לאחוריו לכבד האורח להכנס ראשון לבית, וירא והנה איננו, בקשו אותו ולא מצאו בכל החצר, והיו כלם בצער גדול כי חשבו שהלך בחשכת הלילה לדרך יעו לא רצה להנות מהם.

באותו לילה בא הזקן בחלום אל החזן, ואמר שהוא היה אברהם אבינו עליו השלום שבא אליהם להשלים למנו, אחר שראו כי הם בצער גדול מהמחשבה שיעטרו להתפלל ביחידות, יהודי חברון שמחו שמחה גדולה, וברכו את ה' הגדול כי הפליא לעשות. (עמק המלך הקדמה השלישית פ"ב)

שש וערה דם הפר

בתקופה הראשונה אחר הסתלקות הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א, היה לבו של ממלא מקומו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שבור בקרבו, הוא הרגיש בנפשו שאינו ראוי לאותה אצטלה, וכי יש בעדה הקדושה גדולים ממנו למלא את מקום אביו.

לפני כניסתו לבית המדרש התבטא רבי אהרן ואמר, מצינו שנאמר על הפה גדול בעבודת יום כפור, 'שש וערה דם הפר בדם השעיר', כי אפלו שדם הפר

רצונך".

נרענה הישישה ומלמלה דברי תודה על ההתר שנתן לה על ידי הרב, ביום הכפורים שעות אחדות אחר שהאיר היום, נכנס רבי שמחה בונים לבית הישישה ועמו מספר צעירים, בהוראתו הוציא אחד שופר ותקע תקיעה, וכל האחרים עמדו וקראו 'לשנה הבאה בירושלים', כפי שנהגים לעשות במוצאי יום הקדוש.

הישישה שברום גילה המפלג התקשטה להבדיל בין אור לחשך או לחשב את השעות, שמעה וסברה כי כבר יצא הצום, ושתתה ואכלה מעט כדי להשביע את נפשה, כפי שהיתה עושה בכל השנים אחר צאת הצום. (סאל אביד ויגד)

חסר נח הקרבן

אחר שהתחיל הרה"ק רבי ישכר דב בעריש טורנהיים זיע"א מלוקווע וולברוז' לנהל את עדתו, הלך שמו והתפרסם למרחקים, כבר בראש השנה הראשון לנשיאותו, הגיעו לבית מדרשו מאות חסידים ואנשי מעשה.

לפני קדוש היום פתח הרבי ואמר, "מציינו כי אחר גמר עבודתו ביום הכפורים, היה הפהן גדול עושה יום טוב לאוהביו, בחזרתו לביתו התלוו אליו המוני העם כשעיני כל נשואות אליו, וצבור עצום אינו מסיר את עיניו מהביט בו.

שלט כתות היו, הראשונה התבוננה ברבוי הקהלה שסבב אותו, השניה הביטה על בגדיו הדורים, ואלו הכת השלישית, בה היו הנבונים ונקיי הדעת שלא הסירו עיניהם מקלסתר פני קדשו, שהיה אז פלו להבים מקדשת עבודת היום", כשסיים דבריו, החל הרבי לקדש בהתלהבות.

אכן זכה הפהן הגדול מאחיו לכוון בעבודתו הקדושה בימים הנוראים, אותם הפונות שכוון הפהן הגדול בקדש הקדשים ביום הכפורים, ומעשה באחד מחסידיו מתושבי גור, שנסע לוולברוז' כדי לשבת בצל רבו ביום הכפורים, כשחזר לביתו פקד עליו רבו לומר להרה"ק **השפנת אמת** זיע"א, קים בדורנו יהודי שעבודתו דמתה לעבודת הפהן הגדול לפני ולפנים, אלא שהיה חסר את הקרבן בלבד. (אהל ישבר)

שני אנשים מתושבי הכפר הגיעו לדין לפני הפריץ הגוי שעל פיו בעירה ישק כל דבר, כל אחד מהם בקש לשמש כבעל תוקע בימים הנוראים, עמד הפריץ ועשה פשרה ביניהם, האחד יתקע בראש השנה והשני במוצאי יום הכפורים.

נסה השני להתקומם נגד ההצעה והסביר לפריץ, בראש השנה תוקעים כל יום מאה תקיעות, ואלו ביום הכפורים אין אלא תקיעה אחת, אך הפריץ השופט הסביר לו, "אין בכך כלום, כשהשופר בידך ביכלתך לתקוע הרבה, ככל שתחפץ".

נצול הבחירה כדי לעשות כפי תאות הלב, הוא סברת פריץ גוי, יהודי המושל ביצרו יודע שאף אם "השופר" בידו, הוא לא תמיד "תוקע", גם אם יש בידו כח בחירה, אינו משתמש בו כרצונו אלא רק לפי רצון התורה. (ממסתנו טל ר' גד)

כבר יצא הצום

לאזני הדין של ירושלים רבי שמחה בונים ורנר זצ"ל בנו של מוסד בתי ורנר, הגיעה שמועה על הישישה המתגוררות בשכונה שעליה ספרו השכנות כי זכתה והגיעה לגיל מפלג ביותר, מאה ושש עשרה שנה, שהגיעה למצב חלוש ביותר עד אשר כמעט כל כחותיה עזבוה, והרופא פסק שאסור להניח לה לצום ביום כפור, וכי מדבר בפקוח נפש.

הישישה לעמת זאת הגיבה בבטול לדברי הרופא, "מאה וארבע שנים אני צמה ביום הכפורים ולא ארע לי נזק, הכי השנה לא אצום, לא בא בחשבון, אצום כמו תמיד, ולא אשנה מאומה".

התלבט רבי שמחה בונים מה ביכלתו לעשות, מצד אחד אכן מדבר במצב של פקוח נפש, אך מאידך גיסא אולי דוקא האכילה תגרום לה עגמת נפש ונזק גדול יותר, אם היא בגילה המפלג עדיו פה בטוחה ביכולותיה.

לבסוף מצא עצה נפלאה, מאחר שמאור עיני הישישה נטל והיא לא הבחינה בין אור לחשך, שלח לומר לה, "הי כדבריה, את תתעני ביום הכפורים כמנהגך מימים ימימה, ולא נכפה עליך לאכל נגד

כתנתי בלבד כדי לקפץ ממנה וללכת לטבל, הקצין הממנה שם לב לדבר והיה בטוח שברצוני לברת, ופקד עלי להתיצב לפניו.

הגעתי אליו ואמרתי, "וכי מה הנך חושב, שיברח אדם כשרק כתנתו לעורו", והחלתי להסביר לו כמה גדול הוא יום הכפורים אצל היהודים, ושיש לטהר ולהתכונן ליום קדוש זה.

הקצין שלא היה רשע השתכנע מדברי, צנה על כל היהודים בקרון לטבל בבצה זו, וכן הוציא את כלם מהרכבת למשך כל יום הכפורים.

בקרן היו כמה מפשוטי העם, עמי הארץ שידעו שביום הכפורים אסור לאכל וחיבים להתענות עד אחר שתוקעים בשופר, אז מתר לאכל, אך הם לא ידעו שרק במוצאי יום הכפורים תוקעים בשופר, מאחר וידעו שאצלי נמצא שופר, הם הפצירו בי כל היום שאתן להם את השופר לתקע, כדי שיוכלו לאכל ולהשקט רעבונם.

לפנות ערב כשכבר פחדתי שלא אוכל לעמוד כנגדם ולסרב להם, ומאידך לא רציתי להכשילם באסור אכילה ביום כפור, התחבאתי בין קני תירס שהיו במקום כדי שלא ימצאוני, הם חפשו אחרי בכל מקום אפשרי, וברחתי מהם מהכא להתם ומהתם להכא, עד אשר תפסו אותי עם רדת השמש ולקחו ממני את השופר לתקע בו.

התחננתי לפניהם שימתינו עוד מעט, 'תוספת יום הכפורים דאורייתא', אך הם הכו אותי בשופרי על ראשי עד זוב דם והוסיפו, "נא דיר תוספת יום כפור", ממכה זו נשאר לי צלקת על מצחי עד עצם היום הזה, ובסימן זה אבוא ואתיצב לפני בית דין של מעלה. (פארות ב)

כשהשופר בידך

שח המשגיח המפרסם החסיד רבי גדל אייזנר זצ"ל, האדם צריך לדעת למשל ביצרו ולא להניח ליצר הרע לעשות בו כרצונו, ונשא על כך את משלו.

יום הכיפורים

יום כיפור באמצע השנה

ומשודע לה כי סכנה איומה אורבת לבני הקהילה היהודית בעיר, מיהרה להגיע באישון לילה לגלות לו את הסוד האיום:

בעוד כארבעים יום עתידים כל גוי העיר להגיע בהמוניהם ולפרוע פרעות בישראל. בדעתם להגיע בשעת לילה של יום זה ולערוך פוגרום קשה ביהודים. את אלה שינצלו מידם, יגרשו מהעיר, אנשים נשים וטף.

ראש הקהל ההמום מהבשורה הרעה בקושי המתין עד הבוקר ועם אור ראשון כבר היה אצל רב העיר, מספר לו לפרטי פרטים את אשר סיפרה לו המטרוניטא. הרב שאל ודרש אצל ראש הקהל, האם אכן ניתן לסמוך על אותה אשה, והוא הסביר לרב כי אשה זו יש לה מהלכים אצל רבי השלטון ושירי המלוכה, והתוכנית הסודית נודעה לה בחשאי.

כשרב העיר שמע מכך הוא הזמין אליו את שבעת טובי העיר ואת כלי הקודש של העיר ואת כל משרתי הקהל, לאסיפה דחופה שתתקיים בעוד שעה קלה. האסיפה החלה ועד מהרה הסביר הרב לנוכחים כי מטרת האסיפה היא אך ורק כדי לפשפש ולחפש במעשינו כדי שמתוך זה נדע על מה יצא הקצף ובשל מה באה עלינו הרעה הנוראה הזו. עלינו לדעת מה החטא שבשלו נגזרה עלינו הגזירה, וכך נוכל לחזור בתשובה ולהסיר את רוע גזר דינינו.

במשך זמן רב ישבו באי האסיפה ולא הצליחו לבוא אל עמק השווה. אף אחד מהם לא יכול היה להצביע על עוון כלשהו שבשלו נגזרה הגזירה על כל בני העיר. היו שהצביעו על עניינים מסוימים הצריכים תיקון, אך גם אלה היו שייכים רק לחלק מבני העיר, וגם הם לא נראו כסיבה מספקת לעונש גדול כל כך.

משהתארכו הדיונים, קם שמש הקהילה ואמר: במקום גדולים לא אעמוד אך ההכרח לא יגונה. על כרחי מוכרח אני לומר לכם שהסיבה לגזירה זו היא מה שאירע בעירנו ממש בתקופה האחרונה. הרי עומדים אנו ככלות הימים הנוראים, ימי הרחמים והסליחות, והנה בימים אלו העמדנו בבית הכנסת הגדול של העיר שליח ציבור בעל קול ערב ונעים, אולם הוא היה אדם רשע ומתועב, בעל מעשים רעים ומחשבות רעות. אכן תפילתו הייתה רצויה לפנינו, אך הייתה שנואה לפניו יתברך.

הלוא תדעו, המשיך השמש ואמר, כי הימים הנוראים הם הימים בהם נגזר גזר דינינו לטובה ואנו נכתבים בספר חיים טובים. וזו הסיבה שהבלבל והקטרוג שחזן זה עשה, גרם

כך שאין אנשים שעוזבים כעת את בית הכנסת. החלטתי אפוא להישאר גם לתפילת ערבית, כשסבור הייתי לפי תומי כי כפי שתפילת מנחה לא ארכה יותר מרבע שעה, כך גם תפילת ערבית לא תימשך יותר מזמן שכזה, פחות או יותר, ואוכל להמתין עם אכילתי עד אחרי סיום התפילה. אלא שלהפתעתי לא כך היה.

למרות שהיה זה יום פשוט בעליל, הייתה תפילת ערבית זו תפילה חגיגית ביותר. שליח הציבור שירד לפני התיבה, בבואו אל קטע התפילה של 'אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת' פתח בניגון מתוק ומיוחד מאוד, אשר נגינתו נמשכה כשעתיים! הציבור כולו, שניכר היה כי ידע מראש כי זו התוכנית, הצטרף אף הוא לשירה העריבה והמיוחדת.

לאחר התפילה שארכה יותר משעתיים, עוד בטרם ביקשתי משמש בית הכנסת שידאג לי להכנסת אורחים, שאלתי את אחד המתפללים: הוואל נא להגיד לי מה זה ועל מה זה?! הלא לא שבת היום ולא חודש היום, אין זה יום טוב או יומא דפגרא, היום הוא יום חול מהשורה, ומדוע אפוא האריכו בתפילה כל כך ובמשך שעתיים שרו את שיר מיוחד זה?

האיש נענה ואמר לו בניחותא: שאלה טובה שאלת, אולם במקום שאשיב לך בקיצור, דע כי זה עתה ממש מוזמנים כל בני העיר להסב לסעודת מצוה גדולה שתיערך באולם הסמוך, ובמהלך אותה סעודה יעמוד ראש הקהל של העיר ויספר את סיפור היום הזה מתוך 'פנקס הקהילה' עתיק היומין. גם אתה מוזמן להצטרף ולסעוד עמנו את סעודה זה, וכך תוכל להבין 'לשמחה מה זו עושה' ולדעת את פשר המנהג להאריך בשיר ובניגון בתפילת ערבית של יום זה.

שמח רבי יצחק אייזיק מאוד לשמוע כי הוא יוכל לשבור את רעבונו בסעודת מצוה טובה. הוא הלך בעקבות המתפללים כולם, נטל את ידיו לסעודה, ותפס את מקומו באחת השולחנות. לאחר שהוגשו לציבור מנות מכובדות לציבור, הושלך הס וראש הקהל נעמד, בידיו 'פנקס הקהילה' והוא החל לספר.

היה זה לפני שנים רבות כאשר 'מטרוניטא' נכבדה דפקה על דלת ביתו של ראש הקהל בעירנו וביקשה לגלות לו סוד כמוס. אותה אשה לא הייתה יהודיה אך הייתה מחסידי אומות העולם. אוהבת הייתה את העם היהודי,

פרנסי העיר קאליב עמדו בחדרו של רבם הגדול הרה"ק רבי יצחק אייזיק זיע"א ממתנינים למוצא פיו. זה עתה סיימו להציע בפניו את ספיקותיהם בנידון בחירת חזן שימשש כשליח ציבור בבית הכנסת הגדול של העיר למשך כל ימי הרחמים והסליחות. כדרכם של פרנסים, הרי שזה כבר כמה חדשים שעסוקים הם בעניין חשוב זה. אנשים רבים שסבורים כי מנעימי קול הם, עלו ובאו לפניו כשהם מסלסלים בגרונם ומפליאים לעשות בקטעי חזנות, כדי שיבחרו אותם למשרה חשובה זו, שמלבד מה שיש בה כדי לכבד את ה' מגרונם, אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה, במתן שכרה בצידה.

היו הפרנסים מקשיבים לחזנים שעלו ובואו בזה אחר זה, עד שגיבשו לעצמם רשימה של כמה וכמה אנשים שיכולים להתאים למשרה. כל אחד ואחד מהם אף הוסיף וסיפר לפרנסים על מעלותיו הרבות, זה סיפר כי הוא מעוטר בשלשלת יוחסין וזה התהדר בידיעותיו המרובות, אלו כאלו טענו שהם זקנים ורגילים, יש להם בנים וביתם ריקן.

עתה הציעו פרנסי קאליב את השמות השונים וביקשו מרבי יצחק אייזיק שיכריע ויקבע מי יזכה להיות שליח הציבור של העיר קאליב. הציץ בהם רבי יצחק אייזיק ואמר: ישראל קדושים הם, כולם אהובים וכולם ברורים, קטונתי מלקבוע מי יעבור אצלנו לפני התיבה, בפרט כשאיני מכיר את האנשים.

עם זאת, היות ודרך בני אדם להימשך אחרי בעלי קול ערב ונעים, ואינם מפשפשים במעשיו לראות אם אדם כשר הוא או לא, הרי שיש ברצוני לספר מעשה נפלא, אשר בדידי הוה עובדא, ומתוך כך תוכלו ללמוד ולקחת תוכחת מוסר על חובת הזהירות המוטלת עליכם בבואכם לבחור את שליח הציבור.

היה זה בעודי צעיר לימים, כשמהלך הייתי בדרך במשך שעות ארוכות. בטרם החלו לנטות צללי ערב הגעתי אל עיר גדולה, ואנכי עייף ורעב מאוד. מאחר ועדיין לא התפללתי תפלת מנחה אמרתי לעצמי כי תחילה אלך לבית הכנסת להתפלל תפילת מנחה, ולאחר מכן בוודאי אמצא מי שליבו רחום להזמין אותי להשיב את נפשי בסעודה טובה.

אחרי תפילת מנחה, הוברר לי כי בעוד זמן קצר כבר נעמדים להתפלל תפילת ערבית,

כתב הרה"ק הי"שמוח משה זיע"א (יהו"כ"פ):
אל הש"ץ, אתה המתפלל בעדינו, ראה למען השם שאתה מקרב בעדינו להלחם בראשונה, וגם כל המתפללים שיתפללו ביום הקדוש והנורא הזהרו והשמרו שלא תלחמו בשקר ותתנו ח"ו אש שקר, דהיינו שמראה שמכין עצמו לקוטב זה ובאמת מכין עצמו לקוטב אחר, שלא יהיה ח"ו שום פניה בתפילתכם, שאתם מראים שאתם מכינים עצמיכם למקום ויכונו עצמיכם לבריות. בכך, אחי ורעי, הזהרו מאוד בזה וחוסו נא וחמולו על עניי הצאן אשר עיניהם שמו בכם להיות עבורם לסניגור ולמליץ ולפטרו, והשם יעזרינו אמן סלה.

והרה"ק ה'נועם מגדים זיע"א כתב (פרשת וילך): אמרנו בדרך צחות המליצה לפרש אמרם ז"ל (בפרק קמא דיומא, ז): 'ציץ בין שישנו על מצחו כו' כהן גדול ביום הכפורים יוכיח שאין עודהו על מצחו ומרצה'. וראוי לשום לב על הלשון 'אין עודהו', דהיה לו לומר 'שאינו על מצחו'.

והנראה בדרך מוסר, ובחיבורינו 'אתוון גליפן דר"א' הארכנו קצת בזה וכאן נבוא בקצרה, דהנה בראש השנה קול שופר יעורר לב העם לשוב בתשובה כמאמר הכתוב (עמוס ג ו) 'היתקע שופר בעיר כו', אבל ביום הכפורים אין דבר המעורר כל כך זולת בזכרנו הימים הראשונים אשר היו טובים מאלה, בהיות המקדש על מכונו וכהן גדול נכנס לפני ולפנים לעבוד ולשרת בקודש, והן עתה חסרנו כל אלה, רק נשלמה פרים שפתינו ותפלה במקום קרבן. וזהו נותן תוכחה גדולה בלב כל איש מישראל.

ולא זה בלבד אלא שהשליח ציבור, בפרט בתפלת המוספין, שהוא כביכול כעומד בין ה' ובינינו לרצות את בוראינו, דוגמת הכהן גדול, מי יתן והיה על כל פנים חף ונקי מכל עון ואשמה ומראהו נאווה בלי שום כתם ושמצ' בדיוקנו, כדברי הר"מ אלשיך ז"ל בפסוק (שה"ש ב ד) 'הראיני את מראיך כו' כי קולך ערב כו', דאין תפלתו של אדם נשמעת רק בהיות הצלם אלקים הדיוקן שלו בשלימות בלי שום פגם מום וחטא, וזהו 'הראיני את מראיך' ואחר כך 'השמיעני את קולך, כי קולך ערב' עלי רק באופן זה 'מראיך נאווה', יעיין שם באורך קצת.

וידוע כי הצלם אלהים הוא קישוט ועדי של האדם. וזהו 'כהן גדול ביום הכפורים יוכיח' נותן תוכחה גדולה לעם שהן עתה אין לנו כהן, ולא זו בלבד אלא דלפעמים שאין עודהו על מצחו הקישוט של צלם אלקים אינו על מצחו, 'ומרצה' ועומד לרצות את אבינו שבשמים אלינו. כן נ"ל בדרך המוסר.

את העם לתשובה שלימה. ויהי לעת ערב, בעמדם לפני תפילת שמונה עשרה של 'נעילה', עלה השמש על הבימה והחל לומר דברי כבושין בהתרגשות גדולה. השמש אמר כי רואה הוא שעדיין לא התבטלה הגזירה הקשה המאיימת על בני הקהילה, ובשל כך על כולם להתחזק יותר ולחזור בתשובה שלמה, בחרטה על העבר ובקבלה על העתיד.

התפילה כולה הייתה בבכיות וביללות, וכשהגיעו לומר: השם הוא האלוקים, היה המקום לחרדת אלוקים. כל העם כולו געו בבכיה גדולה ויצעקו אל ה' בכל ליבם ובכל נפשם, וצעקות אלו אשר נשמעו מחלונות בית הכנסת יצאו והגיעו עד לכיכר השוק של העיר, שם כבר נאספו הגויים לאלפיהם כדי לצאת לפוגרום אותו תכננו לעשות.

צעקות אלו של היהודים הבהילו מאוד את הגויים עד שנכנס בהם רוח שיגעון וטירוף ממש, והחלו להכות זה את זה מכת חרב והרג ואבדן. רבים ניסו לברוח מהשוק, אולם הם נדרסו ברגלי חבריהם. לא חלפה שעה קלה ואלפי גויים שכבו מתים בכיכר השוק וברחובות הסמוכים ונהרות של דם זרמו בחופשיות. חרבם של הגויים באה בליבם, ונעשה להם כאשר זממו לעשות ליהודים.

כאשר היהודים ראו את נס הצלתם ביקשו להתפלל ערבית ולהשיב את ליבם אחר הצום במאכל ומשתה, אולם השמש אמר להם: וכי בתפילת ערבית חפוזת נודה להשי"ת על כל רחמיו וחסדיו עמנו? דווקא תפילת ערבית זו צריכה להיות במתינות וביישוב הדעת, כדי להודות ולהלל לשמו הגדול על ניסיו וישועתו עמו.

הסכימו כולם לדברי השמש וביקשו ממנו שירד לפני התיבה גם לתפילת ערבית של מוצאי הצום. ויהי כאשר הגיע לברכת "אהבת עולם" נתעלה השמש לדביקות נפלאה ומהשמים נתנו בפיו ניגון געגועים נפלא אותו שורר במשך כשתי שעות, כמעט עד כלות הנפש.

על כן, סיים ראש הקהל את סיפורו המרתק אותו הקריא באזני בני הקהילה ובאזני האורח רבי יצחק אייזיק מקאליב, קיימו וקבלו עליהם יהודי עיר זו לעשות את יום זה לזכר עולם, ובכל שנה ושנה מתאספים בני העיר לתפלת ערבית מיוחדת, בה משוררים את ניגונו של השמש במשך שתי שעות, ולאחר מכן מסבים לסעודת הודאה על הנס הגדול אשר נעשה עמנו.

הלא תראו, אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב, עד כמה יש עליכם להיזהר בבחירת השליח ציבור בימים נוראים, כי עתיד כל בני קהילתנו תלוי ועומד בזה, ורק אדם השלם הוא הראוי לעמוד ולשרת לפני ה'.

שייגזר עלינו גזירה קשה ורעה זו.

לשמע הדברים הנוראים שהשמש אמר, נזעקו כולם ואמרו: וכי אבודים אנחנו? האם זהו מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להימנות? הרי עוד כמעט שנה תעבור עד שיגיעו שוב ימי הרחמים והסליחות, ואילו הגזירה היא עוד כארבעים יום. הבו עצה הלום כדת מה לעשות.

נענה השמש ואמר להם: אחי, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים. אכן גזירה קשה ומרה באה עלינו, אך עדיין יש בכוחנו להתפלל ולהבקיע שערי שמים עד לביטול הגזירה. זאת עשו וחיו: במשך ארבעים הימים הבאים עלינו יהיה עלינו לחזור ולהתנהג כפי שמתנהגים בחודש אלול, ובחודש תשרי. שלשים ימים יהיו כחודש אלול, ולאחריו נעשה עשרת ימי תשובה, שבראשם יהיה ראש השנה ובסופו יהיה יום הכיפורים. את כל הימים הללו נעשה ככל משפטם וחוקתם, בתפילה ובקיום המצוות.

הלא תראו, הטעים השמש ואמר, שלפי חשבון זה ייצא שהגזירה הנוראה אמורה להיות אחר תפילת נעילה של יום הכיפורים, ואם אכן נזכה הרי שיפתח לנו שער בעת נעילת שער, וכל הרשעה כעפר תכלה ויעברו זדונים מהארץ.

הרב שהקשיב בדריכות רבה לדברי השמש, החרה החזיק אחריו ואמר: איש אלוקים בתוכנו וניכרים דבריו שהם דברי אמת וצדק! השליחים ייצאו דחופים זה עתה להודיע לכל בני הקהילה להתכנס בבית הכנסת, שם נודיע להם את סדרם של הימים הבאים בהם יתנהגו כולם כסדרי חודש אלול וחודש תשרי.

המוני בני הקהילה שהתאספו דחופים בבית הכנסת לקריאתו של הרב הופתעו לשמוע על בקשתו הנחרצת של הרב, ואכן מאותו רגע החלו בקהילה להתנהג כבחודש אלול, החל מתקיעה בשופר ועד לסדר התפילות והמזמורים. כך עשו גם בהשכמת הבוקר לסליחות, וביום ראש השנה התאספו כולם לסדר היום של תפילות מערב ועד בוקר עם תקיעת שופר, וכן על זה הדרך.

אין לשער ואין לתאר את התרגשותם המיוחדת של בני העיר מהמהדורה החוזרת של 'ימים נוראים' אלו, ובמיוחד גדולה הייתה ההתרגשות לקראת יום הכיפורים. בערב יום הכיפורים נהגו כולם בסדר כפרות, ואף אכלו ושתו בתשיעי כדת היום. בליל יום הכיפורים התאספו כולם כשהם לבושים בגדי לבן ועטופים בטליתות, ותעל שוועתם אל האלוקים. לקראת יום הקדוש ביקש הרב מהשמש כי הוא יהיה זה שיעבור לפני התיבה, כתיקון השלם לאותו שליח ציבור שאינו הגון שהיה בזמנו.

השמש נעתר לבקשה ובקול בוכים עורר

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵיאָה

חֹזֶה-תֵּא

חֹזֶה-תֵּא דְאֹרֵייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

כפרת עוונות החמורים בכח לימוד תורה

עיקר עסק התורה כשהוא בבחי' מיתה

הכיצד, הרי אמרנו שרק בצירוף מיתה מתכפר לעוון חילול ה'. רק שהעוסק בתורה הרי זה כמו שעת מיתה, כי התורה נאמר בה (במדבר יט ד) 'אדם כי ימות באוהל', ודרשו (ברכות סג:) שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכיון שהוא ממית עצמו עליה הרי היא מכפרת עליו כמו בשעת מיתה, שכן אין התורה נקנית באדם אם אינו מוסר עצמו מכל וכל בעבורה, ואינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו שרואים גם במתן תורה שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה פרחה נשמתם של ישראל, וגם זה היה בכלל מסירות נפשם לקבל את התורה, כי האדם הוא בעל גוף חומרי מגושם, ואילו התורה היא כולה יְסֻכָּל רוּחָנִי, ואין השכל הרוחני מתקיים בתוך הגוף הגשמי, כי אין שני הפכים מתגוררים יחד בכפיפה אחת, ורק אם האדם ממית את גופו ומסלק את חומריות גופו, בכך הוא מכין מקום משכן לשכל התורה, כאשר תהיה התורה עיקר בתוכו והגוף יהיה טפל.

וזהו מה שאמרו זקני הנגב לאלכסנדר מוקדון (תמיד לב.), כששאל אותם מה יעשה האדם ויחיה והשיבו לו שימית עצמו, ואם יחיה את עצמו הרי הוא גורם מיתה לעצמו, והביאור הוא כנ"ל שעיקר חיי האדם הם בתורה הקדושה, בבחינת 'עץ חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), וכמו שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם חיינו ואורך ימינו', והדרך לזכות בחיי עולם היא על ידי שימית האדם את חומריות גופו, כי אם יחיה את גופו יגרום מיתה לחיים הרוחניים.

הכפרה נמצאת כאשר עוסק בתורה לשמה

אולם תנאי קודם הוא, שלימוד תורה נצרך שיהיה לשם שמים, ועיקר מעלת לימוד התורה המועיל לכפר עוונות החמורים הוא בלומד תורה לשמה, וכאשר יטהר כוונתו ללמוד תורה לשמה בלי נגיעות, באופן זה תסייע התורה בידו למרק כפרת עוונות עם התשובה. וכן כתב החיד"א שהלומד תורה לשמה זוכה מיד לכפרה (שלהם בכח התורה, כמו שנרמז בפסוק (הושע יד ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה', 'דברים' היינו דברי תורה, ועל ידי זה 'כל תשא עוון' לרבות כל מיני עוונות.

התורה, וסמך לדבר ממה שנאמר (שמואל א' ג יד) 'אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה', בזבח ובמנחה אין מתכפר אבל מתכפר בדברי תורה (ראש השנה יח.). ואף על פי שעוון בני עלי היה בו חלול הקדשים מעין חילול ה', מכל מקום הועיל לימוד התורה לכפר עוונם.

וראה עוד בספר **עיר בנימין** (ירושלמי יומא פ"ח ה"ד) שהלומד תורה מסייעת לו התורה להשלים כפרתו, כמו שאמרו שכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם, וכן אמרו שתלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אין להרהר אחריו ביום כי בודאי עשה תשובה, ואף שעבירות חמורות אין התשובה לבדה ממרקת, מכל מקום תורתו מסייעת בידו למרק הכפרה תיכף ומיד שעשה תשובה.

קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אלינו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד, ג).

הנה כי כן ראינו כי לימוד התורה מסייע ביד האדם לבוא לתשובה ולמחילת עוונות, ואף על פי שיש כמה מיני עבירות שאין התשובה לבדה מכפרת עליהם, כמו שסדרו חז"ל ארבעה חילוקי כפרה, ויש מהם שאין התשובה מכפרת עד שעת מיתתו של אדם, שהעוון החמור שבכולם הוא עוון חילול ה' רח"ל, ועליו אמרו (יומא פו.) שאין כח בתשובה ויום כפור עם היסורים למרק כפרתו, אלא כולם תולים ומיתה ממרקת. מכל מקום כתב **בשערי תשובה לרבנו יונה** (שער ד אות טז) שרפואתו היא שיעסוק תמיד לקדש את השם יתברך, או שיתמיד להגות ביגיעת

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

טעם איסור נעילת סנדל ביום הכיפורים

אמרו חז"ל (שבת קכט.) 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו, ובביאור דבריהם כתב **הבני יששכר ע"ה** (אגרא דפרקא אות דש) דברים יקרים, ובהקדם מביא מה שכתב **מהר"ם חאגיז ע"ה** בספרו **משנת חכמים** בשם חכמי הרמז, שענין לבישת המנעלים הוא כדי שלא יגע בשרו באדמה, כי בחטאו של אדם הראשון נתקללה כדכתיב (בראשית ג יז) 'ארורה האדמה בעבורך', על כן עושים הפסק בין הרגל לאדמה. וכתב דבעבור זה במקום אדמת קודש שיצאה מכלל ארור לכלל ברוך יש לילך יחף, וזהו שאמר השם יתברך למשה **של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא.**

ברכת שעשה לי כל צרכי על המנעלים וטעם איסור לבישתם ביום כיפור ותשעה באב

בהקדמה זו מבאר הבני יששכר בטוב טעם את מאמר רבותינו ז"ל הנ"ל, שהחשיבו כל כך ענין לבישת המנעלים עד כדי שימכור אדם כל מה שיש לו בעבור קניית מנעלים לרגליו, מכיון שההפסק הוא בכדי להפסיק ולחצוץ בין האדם לקללה. ולכן מברכים על המנעלים כל יום ברכת 'שעשה לי כל צרכי', כי כל צרכיו של האדם לחפוץ בברכה ולהפסיק הקללה. ועל דרך זה יבואר כפשוטו טוב טעם איסור נעילת סנדל ביום הכיפורים, כי ביום הקדוש ביותר אף נתקדשה הארץ בקדושת היום ויוצאת אז מן הקללה לברכה, ואין צורך להפסק. וכן בתשעה באב, יום המקווה לישועה שנולד בו משיח בן דוד, גם כן נאסר בנעילת סנדל, להורות שעל ידי משיח בן דוד תצא האדמה מקללתה לברכה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

דרשת הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג לאחר כל נדרי

כאשר דבוקים בו שהוא שורשם, הרי זה כמו השקע למעיין דמועיל לטהר מים טמאים].

וזוהו סוד הפסוק (תהלים צז יא) 'אור זרוע לצדיק', שבזה שיהיה אור נשמתו כזריעה החוזרת אל מקורה, ע"י זה יהיה 'לישרי לב שמחה'. שנעשה כפי שעשהו הקב"ה כדכתיב (קהלת ז כט) 'אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים'. ע"כ תורף דבריו.

כשמתבטל לצדיק זוכה לקבל כל השפע בגשמיות ורוחניות הבאות לעולם דרך הצדיק

על דבריו אין להוסיף ולגרוע כי הדברים מדברים בעד עצמם ומראים לכל אחד מישראל, מהו כח ההתבטלות שנטהר אגב טהרת מקור נשמתו. וכך היא מעלתה של ההתבטלות לצדיקים, שמבטל עצמו לשורש ומקור מעשיו הטובים המגיעים ומושפעים אליו ע"י הצדיק שהוא הצינור להביא עליו כל ההשפעות וכל הנצרך לו בגשמיות ובוודאי ברוחניות [וראה בתולדות יעקב יוסף (צו): שמעתי ממורי, כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, שהוא פתח הצינור ושביל השפע לעולם, ודפח"ח. וכמו שהוא בענין השפע מזונות, כך הוא לפתוח צינורות החכמה הוא על ידי הצדיק מומחה שבדור]. וכאשר מבטל עצמו לצדיק זוכה לארוכה למכאוביו ולטהרת נפשו. וידוע כי אורו יתברך אינו יכול להתגלות ישר על האדם מחמת האור הגדול שאין בכח התחתונים לקבל, ומחסדי ה' ורחמיו עלינו זיכה לנו את הצדיקים, שהצדיק הוא הממוצע להשפיע כל טוב על ישראל, והביטול אליו הוא הוא הביטול לאורו יתברך.

[ראה בנועם אלימלך (מקץ ד"ה ויזכור): 'טוב ה' לכל' כו' (תהלים קמה ט), פירוש 'טוב ה' הוא החלק אלקי שיש להצדיק, הוא 'לכל', הוא לכל העולם, שעל ידו נשפעים העולמות העליונים וכו'. ורחמיו על כל מעשיו, פירוש זה הרחמים של הבורא ברוך הוא, כי אם היה השם יתברך בעצמו משפיע לא היה כח בעולם המעשה לקבל השפעה, אלא על ידי הצדיק נעשין מיין נוקבין ונוכל לקבל השפעה].

אחי, עיקר ענין טהרתנו נרמזת במשנה 'שתילי תרומה שנטמאו שתלן טהרו מלטמא', והענין הוא, שבעצם מקורו של השתיל הטמא הינו מן הקרקע, נמצא בשעה ששותל אותו בקרקע ניתן בו הכח לשוב אל מקורו ולהתאחד עמו, כי ביחס לקרקע הרי שהוא בטל ומבוטל ולכן פורחת טומאתו ממנו ושוב נעשה טהור.

כן אנחנו עם קדוש ה' בני ישראל הנקראים ראשית ותרומה לה', ושורש ומקור נשמותינו חצובה מתחת כסא כבודו יתברך שמו, 'חלק אלוה ממעל' (איוב לה ב). והנה בבואה לעולם הזה נטמאת בצואת עוונותינו, והטהרה העיקרית היא להחזירה אל מקורה במסירת האדם נפשו, ולהדביק ולקשר מחשבתו הבאה בכח נשמתו אל אלקיו אשר נתנה לו, ובזה תעלה ארוכה למחלתה להטהר מטומאתה בהחזירה אל מקורה אשר ממנה חוצבה, כי נשמת כל איש ישראל עיקרה ושורשה בשמי השמים, רק משתלשלת ויורדת מן השמים לארץ, והחלק שלמטה אינו אלא הארה מועטת מעיקר השורש שלמעלה [כמבואר בשערי קדושה (ח"ג שער ה): האור הנקרא אור מחצב הנשמות וכל נשמות התחתונים כלולות שם, וברדתם בעולם הזה להתלבש בגופות מניחות שרשיהם דבוקות במקורם אשר משם חוצבו, וענפי השרשים ההם לבדם הם יורדים בדרך התפשטות לבד ומתלבשות בגופות בעולם הזה, כדמיון ענפי האילן שהן דבוקות ומושרשות בגוף האילן ממש, וכופפות עצמן למטה ונוגעות בקרקע עצמו בעודן נאחזות בגוף האילן וכו', וזהו סוד 'כי האדם עץ השדה'].

וזוהו סוד 'ואתם הדבקים בה' (דברים ד ד), שבזה שמדבק נשמתו באלקיו הוא מחיה את הנשמה בהטהר אותה מטומאתה [וכל טהרה בא על ידי התדבקות בשורש החיים, וזהו שאמרו במדרש (ויק"ר כו א) למה שהוא אלקים חיים כו', וכיון שהוא שורש כל החיים שם מקור הטהרה כנ"ל (שפת אמת אמור תרל"ד ד"ה במדרש). וראה גם ברסיסי לילה לרבינו צדוק הכהן מלובלין (אות יט): 'מי מטהרן אביהם שבשמים',

היה מרגלא בפי צדיקים המשנה במסכת כלים (פ"ב מ"ב) 'כל המחובר לטהור טהור', וביארו, כפי שבכלי הדין בו כי המחובר אליו הרי הוא כמותו וטהור יחד עמו, כך הוא בכל אדם מישראל, כיון שמחבר עצמו לטהור הוא הצדיק נעשה אף הוא טהור כמותו

הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה שאל את רבו היהודי הקדוש ע"ה על דבריו שאמר בדברי המשנה 'המחובר לטהור טהור', אם כך הוא הדבר נמצא לקתה מידת הדין, הכיצד יתכן שאדם יהיה עבד ה' כל ימיו ובמסירות נפש ממש בכל העניינים עד שיגיע להיות טהור, שכן ישנם חמש מדרגות עד שיבוא האדם לטהרה, כפי שאמר רבי פינחס בן יאיר (ע"ז כ:): 'זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה', ויבוא אדם שלא עמל ויידמה לצדיק ויהיה טהור בכך, נמצא בא לטהרה בקלות גם ללא סדר המדרגות, וכי הקב"ה ותן הוא. השיב לו הרב היהודי ז"ל שאין זה עוול כלל בחוקו, כי להיות מחובר לטהור יותר עבודה מלהיות בעצמו טהור, שזה עבודה גדולה מאוד להיות דבק לצדיק האמיתי ויותר קשה מלהיות צדיק בעצמו ואין כאן ויתור כלל עכ"ד.

מעלה גדולה ומיוחדת יש בה בהתבטלות לצדיק, שבכוחה לנקות ולטהר את האדם עד שנעשה על ידה כבריה חדשה, כמו שמצינו בתרומה שיש בה קדושה וזר האוכלה חייב מיתה, אם נטמאת אין לה שום תקנה היכולה לטהרה מטומאתה ואסורה באכילה, אך כאשר שתל זרעי תרומה באדמה הדין הוא שבטלה טומאתן, וזו משנה מפורשת (תרומות פ"ט מ"ז) 'שתילי תרומה שנטמאו, שתלן טהרו מלטמא', ופירש רבינו עובדיה ברטנורא ע"ה דכיון שנתחברו לקרקע נתבטלו מתורת אוכל.

וכדינה של תרומה כך הוא בכל אדם כדבריו המעוררים של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ע"ה בעת עמדו בזמן הנורא והעצום אחר תפילת 'כל נדרי' בליל יום הכיפורים, וזה תורף דבריו (דברי שמואל כל נדרי): דעו נא אהובי

ביום הכיפורים הכהן מתעלה למעלה מדרגת המלאכים ואז יכול לבוא אל הקודש

ודביקותו בו יתברך, היה נוהג לקבוע זמן לממשו שיבוא ויעוררו עד שיפסיקנו מדביקותו. פעם אחת נפלה דליקה בעיר, ומחמת הבהלה שכח המשמש ולא בא בזמן שקבע לו רבו, ולאחר זמן מועט כשנזכר, מיד בא ונכנס לחדרו, אולם מצא את רבו שכבר נצרר בצרור החיים ויצאה נשמתו הקדושה באחד על ידי מיתת נשיקה.

אדם מגושם הוא שיכול להפסיק מדביקות הרה"ק מליז'ענסק

גם עבודתו בקודש של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ע"ה כרוכה היתה תדיר במסירות נפש, כשכל רצונו ותשוקתו להיפרד מעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב, ובשל כך כשהרגיש מתיקות גדולה בעת שאמר קדושת 'כתר' בשבת קודש היה ירא שלא תיפרד הנפש בכלות נפשו לגודל מתיקות אור הנערב, ולקח שעון בידו והביט עליו כדי שעל ידי זה יוכל להחזיק את הנפש בתוך הגוף.

באחד הימים, תוך כדי עבודתו הקדושה בדביקות בחי העולמים, התעלף הרבי ר' אלימלך וכל הפעולות שעשו להעיריו לא הועילו מאומה. נבוכים ואובדי עצות קמו החסידים ונסעו להרה"ק ר' אברהם משה מפשעווארסק ע"ה לשאול את פיו כדת מה לעשות, ויעץ להם שיביאו אדם מגושם חוטא ומחלל שבת ויבקשו ממנו לגעת בידו הקדושה של הרבי. כששבו מנסיעתם עשו כעצתו, ויהי אך נגע המחלל שבת בידו של הרבי ומיד נתעורר מדביקותו העילאית.

סיפורים אלו הם מקצת דמקצת משבחים של קדושי עליון צדיקי הדורות אשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדביקות עצומה וקירבת אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג).

יסוד הדביקות - כלות הנפש לאלוקיה

זהו יסוד הדביקות שהשתוקקו אליה בני ישראל בכל הדורות בבחינת 'לך אלי תשוקתי', וכמו שכתוב בספר דברים (י כ) 'אותו תעבוד ובו תדבק', וכפי שאנו רואים כי כל התורה כולה מזכירה הרבה את המצוה להידבק בו יתברך, וכן נאמר (שם ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' וכמו שביארו צדיקים כי כשמקיים אדם מצוה יש לו להכניס את כל החיות שלו במצוה כנאמר (להלן יח ה) 'וחי בהם'. וכן כתוב בדוד מלך ישראל ע"ה (תהלים סג) 'צמאה לך נפשי', כי דוד המלך ע"ה היה בהתפשטות הגשמיות וכמעט שלא נשאר בחיים וכפי שאומר (שם כה א) 'לך ה' נפשי אשא', וזאת כי כאשר עשה מצוה עשאה בדביקות עצומה בהתפשטות הגשמיות.

והוא הידוע ומבואר בספרים הקדושים במעלת ודרגת הצדיקים, אשר בעבודתם את השם יתברך בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים זוכים להתפשטות הגשמיות, עד היותם קרובים להיבטל ממציאיות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, וכדי להציל את נפשם חייבים הם להתעסק בדבר גשמי או שיעמדו עליהם אנשי ביתם לשמור עליהם בשמירה יתירה ולעוררם לבל יסתלקו מן העולם הזה בשעת דביקותם.

פטירת הרמ"ע מפאנו ע"ה ע"י שלא עוררוהו מדביקותו

כך נודע על הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה (בעל עשרה מאמרות) שהוצרך לשמירה שלא תיפרד נפשו מגופו מרוב דביקות והתפשטות הגשמיות שהיה בעת שהיה קורא קריאת שמע, ולכן בכל יום ויום קודם כניסתו לחדר המיוחד שהיה מתבודד בו ומקשר נשמתו בחי העולמים מאהבתו

רבינו בעל בני יששכר ע"ה בספרו אגרא דכלה (ד"ה וידבר) עומד על כך שלא מצינו (בפרשת אחרי) מה דיבר אליו ה', ומבאר שנראה דזה הוא הקדמה וטעם למשה אדונינו סיבת המצוה שיצוה לאהרן שלא יבוא בכל עת וכו', שלא יחשוב משה שחס ושלום איזה שמץ נמצא באהרן שאינו ראוי לגשת אל הקודש כי אם ביום המקודש שנתכפר העוון, לזה הקדים ה' יתברך דיברו למשה אחרי מות שני בני אהרן, ומה היה הדיבור, הוא שהודיעו ה' יתברך סיבת מיתתם, הוא בקרבנתם לפני ה' וכו', היינו שנתקרבו מאוד אל פני ה' ונתבטלו ממציאיותם מרוב השגתם וחשקם להדבק במקורם, וגעלה נפשם את בשרם ונדבקו בקונם, ומזה הבין משה אדונינו דסיבת המניעה לאהרן מגשת בכל עת אל הקודש הוא לבל יבטל ממציאיותו מרוב תשוקתו, רק ביום המקודש שישנו בו תוספת נשמה יתירה מבחינת חיה, ויש בו כח לסבול בהירות יותר ולעמוד בהיכל ולא יתבטל, ע"כ דברי קדשו.

אפשר לבאר זאת, בידוע מאמר הכתוב (להלן פסוק יז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל', ודרשו חז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"ה) אפילו מלאך שהנביא קרא אותם בדמות אדם שנאמר (יחזקאל א י) 'ודמות פניהם פני אדם', ורק הכהן הגדול שמגיע באותו יום לפסגת המדרגה שאינו נקרא אדם ורק כשהוא בבחינה זו שהוא למעלה מדרגת מלאך אז יכול להיכנס ולכפר בקודש ולהישאר בחיים מבלי שתנתק נפשו. ולכן גם 'יום טוב היה עושה לאוהביו בצאתו בשלום מן הקודש' (יומא ע). שהיה בכוחו להיכנס למקום שלהבת אש ולא התנתקה נפשו מדביקות.

הטעם שהצניעות מסוגלת לבן כהן גדול הנכנס לפני ולפנים

מפני כי היתרון והמעלה שיש לכהן גדול על שאר הכהנים הוא הכניסה שנכנס לבית קדש קדשים לפני ולפנים ביום כפור, שהוא מקום צנוע שאין נכנס אדם שם, לכן בזכות הצניעות תזכה לבן כהן גדול אשר משמש במקום צנוע מאד.

עשית שזכית לכך. אמרה להם, מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. ופירש הבן איש חי ע"ה (בניהו בן יהוידע יומא שם) הטעם שהצניעות מסוגלת לכהן גדול,

עיקר השפעת הצניעות לדורות היא בבניה שלה עצמה, שבכח הצניעות זוכה האשה לבנים כהנים גדולים מלכים ונביאים, כאשר אמרו בגמרא (יומא מז). ששאלו חכמים את קמחית שזכתה שכל שבעת בניה שימשו בכהונה גדולה, מה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להעתיק ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

- בני יששכר
- שארית ישראל
- תפארת שלמה
- יסוד העבודה
- מגן אברהם
- דברי יחזקאל
- פרי צדיק
- צדקת הצדיק
- חסד לאברהם

- באר מים חיים
- יושר דברי אמת
- מנחם ציון
- אוהב ישראל
- מאור ושמש
- זרע קודש
- בת עין
- אור לשמים

- אוצר בעל שם טוב
- תולדות יעקב יוסף
- נועם אלימלך
- מנורת זהב החדש
- מאור עינים
- אור המאיר
- עבודת ישראל
- קדושת לוי
- חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזמלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזן בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com